

Due Diligence de Mediu și Social,
Evaluarea Impactului și Auditul Siguranței Rutiere,
pentru Proiectul de Reabilitare a Rețelei Rutiere
TENT-T din Moldova, DTM 55768

Planul de implicare a părților interesate Raportul D5
Tranșa 2, M3 (4 Loturi)

Date: 27.04.2026

1. Conținut

| | |
|---|----|
| 1. Conținut | 2 |
| Tabelul figurilor..... | 3 |
| Tabelul tabelelor | 4 |
| 2. Fișa proiectului | 5 |
| 2.1. Abrevieri | 6 |
| 2.2. Notificare importantă/Declinare de responsabilitate | 7 |
| 3. Planul de implicare a părților interesate (SEP) | 8 |
| 3.1. Introducere și prezentare generală a proiectului | 8 |
| 3.2. Cadru juridic și instituțional | 14 |
| 3.2.1. Legislația națională vs. PR10 BERD – Analiza lacunelor | 14 |
| 3.2.2. Cerințele BERD..... | 16 |
| 3.2.3. Convenții internaționale..... | 16 |
| 3.3. Identificarea și cartografierea părților interesate | 18 |
| 3.3.1. Metodologie..... | 18 |
| 3.3.2. Părți interesate interne și externe | 19 |
| 3.3.3. Categoriile de părți interesate | 20 |
| 3.3.4. Integrarea cu ciclul proiectului | 21 |
| 3.3.5. Metode de consultare pe parcursul întregului ciclu de viață al proiectului..... | 22 |
| 3.4. Grupuri vulnerabile sau defavorizate..... | 23 |
| 3.4.1. Metoda de identificare | 23 |
| 3.4.2. Grupuri vulnerabile identificate și măsuri de implicare adaptate..... | 23 |
| 3.4.3. Consultare semnificativă cu grupurile vulnerabile..... | 24 |
| 3.5. Implicarea părților interesate | 25 |
| 3.5.1. Implicare istorică..... | 25 |
| 3.5.2. Consultări privind etapa de definire a domeniului de aplicare al EIA (Loturile 1-4)..... | 26 |
| 3.5.3. Angajament realizat pentru ESIA | 32 |
| 3.5.4. Cerințe transversale privind implicarea părților interesate | 37 |
| 3.6. Planul de comunicare a informațiilor și consultare | 38 |
| 3.6.1. Obiective și principii..... | 38 |
| 3.6.2. Documente care trebuie divulgate..... | 39 |
| 3.6.3. Calendarul și programul de consultare pentru comunicare | 39 |

| | | |
|--------|---|----|
| 3.6.4. | Programul de angajament și responsabilitățile pe durata ciclului de viață al proiectului | 41 |
| 3.6.5. | Documentație și integrarea feedback-ului | 41 |
| 3.7. | Mecanismul de soluționare a reclamațiilor (GRM)..... | 41 |
| 3.7.1. | Obiective | 42 |
| 3.7.2. | Structura și procesul | 42 |
| 3.7.3. | Canalele de depunere | 42 |
| 3.7.4. | Mecanismul de soluționare a reclamațiilor angajaților..... | 44 |
| 3.7.5. | Comunicare și conștientizare..... | 45 |
| 3.7.6. | Fluxul reclamațiilor din cadrul proiectului..... | 45 |
| 3.8. | Roluri și responsabilități..... | 46 |
| 3.8.1. | Părțile interesate cheie și responsabilitățile instituționale în implementarea proiectului..... | 47 |
| 3.8.2. | Cadrul instituțional privind implementarea SEP | 48 |
| 3.8.3. | Coordonare și raportare..... | 48 |
| 3.9. | Monitorizare și raportare | 48 |
| 3.9.1. | Obiective de monitorizare..... | 48 |
| 3.9.2. | Indicatori cheie de performanță | 49 |
| 3.9.3. | Raportare și revizuire | 50 |
| 3.10. | Anexe și referințe | 50 |
| Anexă | | 51 |

Tabelul figurilor

| | |
|--|----|
| Figura 3-1: Prezentare generală a drumului M3..... | 9 |
| Figura 3-2: Aliniamentele proiectului și loturile 1-4..... | 10 |
| Figura 3-3: Implicarea părților interesate în timpul ciclului proiectului | 22 |
| Figura 3-4: Exemple de publicare pe panouri informative | 28 |
| Figura 3-5: Prezentare generală a întâlnirilor față în față | 29 |
| Figura 3-6: Imagini de la întâlnirile față în față cu întreprinderile | 30 |
| Figura 3-7: Vizite la fața locului la diferite loturi..... | 30 |
| Figura 3-8: Întâlniri cu NRA..... | 31 |
| Figura 3-9: Exemple de anunțuri publice și comunicare de informații..... | 33 |
| Figura 3-10: Imagini de la întâlnirile cu comunitatea și de la grupurile de discuții focus | 33 |
| Figura 3-11: Exemplu de chestionare completate | 34 |
| Figura 3-12: Nivelul nemulțumirii..... | 43 |
| Figura 3-13: GRM pentru procedura angajaților | 45 |

| | |
|--|----|
| Figura 3-14: Fluxul reclamațiilor din cadrul proiectului | 46 |
|--|----|

Tabelul tabelelor

| | |
|---|----|
| Tabelul 3-1: Prezentare generală a zonelor administrative ale diferitelor loturi..... | 10 |
| Tabelul 3-2: Elemente majore ale implicării părților interesate | 14 |
| Tabelul 3-3: Prezentare generală a legislației naționale relevante..... | 14 |
| Tabelul 3-4: Rezumatul lacunelor - Legislația moldovenească vs PR10 BERD..... | 16 |
| Tabelul 3-5: Analiza și prioritizarea grupurilor de părți interesate pe baza nivelului de interes și influență..... | 19 |
| Tabelul 3-6: Prezentare generală a grupurilor de părți interesate | 21 |
| Tabelul 3-7: Prezentare generală a metodelor de implicare..... | 23 |
| Tabelul 3-8: Prezentare generală a grupurilor vulnerabile identificate..... | 24 |
| Tabelul 3-9: Activități pentru asigurarea participării diferitelor grupuri..... | 25 |
| Tabelul 3-10: Prezentare generală a întrebărilor adresate | 26 |
| Tabelul 3-11: Prezentare generală a anunțului publicat | 28 |
| Tabelul 3-12: Aspecte cheie menționate în cadrul consultării din etapa de definire a domeniului de aplicare | 32 |
| Tabelul 3-13: Prezentare generală a activităților de implicare | 36 |
| Tabelul 3-14: Principalele preocupări ale comunităților..... | 37 |
| Tabelul 3-15: Prezentare generală a cerințelor pentru implicarea părților interesate | 38 |
| Tabelul 3-16: Prezentare generală a documentelor care vor fi publicate..... | 39 |
| Tabelul 3-17: Pachetul indicativ de comunicare a ESIA | 40 |
| Tabelul 3-18: Calendarul publicării informațiilor | 41 |
| Tabelul 3-18: Prezentare generală a procesului | 42 |
| Tabelul 3-19: Prezentare generală a responsabilităților | 47 |
| Tabelul 3-20: Prezentare generală a responsabilităților cheie ale diferitelor părți interesate în implementarea SEP | 48 |
| Tabelul 3-21: Prezentare generală a indicatorilor-cheie de performanță | 50 |
| Tabelul 3-22: Prezentare generală a anexelor..... | 51 |

2. Fișa proiectului

| | | | |
|------------------------|---|--|---------------------------------|
| Numărul proiectului | P12002-107 | | |
| Titlul proiectului | Due diligence de mediu și socială, evaluarea impactului și auditul siguranței rutiere pentru proiectul de reabilitare a rețelei rutiere TENT-T din Moldova | | |
| Alocare/linie bugetară | | | |
| Acordat la | 25.06.2025 | | |
| | Revizuire: | Editor: | Data: |
| | V0.1 – Schița raportului pregătită | | 250630 |
| | V1.0 | | |
| | V1.0 – Proiectul livrat clientului | MC Mobility | |
| | V1.1 – Proiect actualizat | MC Mobility | 02.02.2026 |
| | V1.2 – Proiect actualizat | MC Mobility | 22.02.2026 |
| | V1.3 – Proiect actualizat | MC Mobility | 26.02.2026 |
| | V1.4 – Proiect actualizat | MC Mobility | 24.03.2026 |
| Verificare calitate: | | | |
| | | | |
| | Client | Consultant | Partener de implementare |
| Denumire | Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare | MC Mobility Consultants GmbH | |
| Adresă: | Five Bank Street Londra, E14 4BG Regatul Unit | Zwölfergasse 8/3/28, VIENA, 1150, Austria | |
| Număr de telefon: | | +4318923600 | |
| Persoană de contact: | Dadabaev, Jamol | Holger Eiletz | |
| Adresă de e-mail: | DadabaeJ@ebrd.com | holger.eiletz@vienna-mc.com | |
| Semnături: | | | |
| | | | |
| Numele experților: | Egidijus Skrodenis, manager de proiect Sabine Stumpf-Langer, manager adjunct de proiect Tatiana Ilescu, specialist în mediu Marina Grosu, specialist în sănătate și siguranță Dovydas Skrodenis, auditor în siguranța rutieră Ala Rotaru, specialist în biodiversitate Sanne Vermeulen, specialist în domeniul social | | |

2.1. Abrevieri

| Abreviere | Descriere |
|--------------|---|
| Aol | Zona de influență |
| CPA | Autoritatea publică centrală |
| CRPD | Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități |
| CPB | Punct de trecere a frontierei |
| DD | Proiect detaliat |
| BERD | Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare |
| EIA | Evaluarea impactului asupra mediului |
| EP | Permis de mediu |
| EPIC | Investiții în conectivitate în cadrul Parteneriatului estic |
| ESDD | Due diligence de mediu și socială |
| ESA | Evaluare de mediu și socială |
| ESAP | Plan de acțiune de mediu și socială |
| ESIA | Evaluarea impactului asupra mediului și societății |
| UE | Uniunea Europeană |
| FGD | Discuții în grupuri focus |
| GD | Decizie guvernamentală |
| GO | Ordin guvernamental |
| GLP | Punct local de reclamații |
| GFP | Punct focal pentru reclamații |
| GRM | Mecanism de soluționare a reclamațiilor |
| ONG | Organizație neguvernamentală |
| NRA | Administrația Națională a Drumurilor |
| NTS | Rezumat non-tehnic |
| LPA | Autoritatea publică locală |
| MIDR | Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale |
| PR | Cerințe de performanță |
| PAP | Persoane afectate de proiect |
| RAP | Plan de relocare |
| RM | Republica Moldova |
| LARF | Cadrul de achiziție a terenurilor și relocare |
| SEP | Planul de implicare a părților interesate |
| SIF | Fondul pentru infrastructură durabilă |
| TEN-T | Rețeaua transeuropeană de transport |
| ToR | Termeni de referință |

2.2. Notificare importantă/Declinare de responsabilitate

MC Mobility Consultants GmbH („Consultantul”) acționează în numele Administrației Naționale a Drumurilor din Moldova („Clientul”) în conformitate cu termenii stabiliți în „Due diligence de mediu și social, evaluarea impactului și auditul siguranței rutiere pentru proiectul de reabilitare a rețelei rutiere TEN-T din Moldova” („Proiectul”) și nu are nicio responsabilitate față de nimeni altcineva decât Clientul pentru furnizarea de consultanță în legătură cu Proiectul.

Consultantul a întocmit acest document pentru nevoile Clientului, Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare și Administrația Națională a Drumurilor din Moldova, și pentru a prezenta structura organizațională și de management convenită și aspectele asociate. Nicio altă parte nu are dreptul să se bazeze pe acest document în niciun scop, iar Consultantul nu își asumă nicio responsabilitate sau răspundere față de nicio altă parte în afară de Client în ceea ce privește acest document și/sau conținutul său.

Acest document a fost pregătit pe baza informațiilor furnizate de Client. Toate informațiile primite de la Client și conținute în acest document sunt acceptate fără audituri și verificări ca date care reflectă în mod complet și exact organizarea și operațiunile Clientului în toate segmentele relevante ale Proiectului.

Deși Consultantul este responsabil față de Client pentru îndeplinirea sarcinilor sale cu competență și diligență rezonabile, conținutul acestui document se bazează pe informațiile furnizate Consultanului. Consultantul nu a verificat în mod independent conținutul informațiilor furnizate și nici nu a auditat sau verificat în alt mod informațiile furnizate. În consecință, orice erori sau omisiuni în datele furnizate ar putea avea un impact semnificativ asupra rezultatelor finale. Consultantul nu va fi responsabil pentru fiabilitatea conținutului acestui document și raport sau pentru sfaturile verbale, dacă acestea se bazează pe informații obținute de la Client care sunt inexacte sau incomplete.

Toate drepturile de autor și alte drepturi de proprietate asupra acestui document rămân proprietatea Consultanului, iar orice drepturi care nu sunt acordate în mod expres în acești termeni sau în Contract sunt rezervate. Deținerea acestui document sau a unei copii a acestuia de către o terță parte nu implică dreptul de a-l publica, distribui sau utiliza. În cazul în care o terță parte utilizează informațiile conținute în acest document, Consultantul și angajații săi nu au nicio responsabilitate pentru o astfel de utilizare.

În măsura maximă posibilă, atât Consultantul, cât și Clientul declină orice răspundere care decurge din sau este legată de utilizarea (sau neutilizarea) acestui document și a conținutului său, inclusiv orice acțiune sau decizie comercială luată ca urmare a unei astfel de utilizări (sau neutilizări). Niciun utilizator terț nu dobândește vreun drept ca urmare a unui astfel de acces pe care nu l-ar fi avut în alt mod, iar Consultantul nu și-a asumat niciun fel de îndatoriri sau obligații pe care nu le-ar fi avut în alt mod.

Acest document și conținutul său sunt confidențiale și nu pot fi reproduse, redistribuite sau transmise direct sau indirect, în totalitate sau parțial, către orice altă persoană fără acordul prealabil scris al consultanului.

3. Planul de implicare a părților interesate (SEP)

3.1. Introducere și prezentare generală a proiectului

Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD) este în proces de acordare a unui împrumut suveran Republicii Moldova pentru reabilitarea, modernizarea și construirea de noi tronsoane ale rețelei rutiere, grupate în două tranșe (Tranșa 1 – drumul R7 și Tranșa 2 – drumul M3) și clasificate în conformitate cu politica de mediu și socială a băncii. Tranșa 2 se referă la reabilitarea și modernizarea a 4 secțiuni ale drumului M3 Chișinău – Cimișlia – Comrat – Giurgiulești, o parte prioritară a Coridorului principal al Rețelei transeuropene de transport (TEN-T) din Republica Moldova.

Proiectul este implementat de Administrația Națională a Drumurilor (AND) sub supravegherea Ministerului Infrastructurii și Dezvoltării Regionale (MIDR) și finanțat de Uniunea Europeană din Fondul de Investiții în Conectivitate al Parteneriatului Estic (EPIC) și Fondul pentru Infrastructură Durabilă (SIF) și este implementat de Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD).

Lucrările includ consolidarea pavajului, reabilitarea podurilor și a sistemului de drenaj, construirea de bariere de siguranță, instalarea de dispozitive de siguranță rutieră, îmbunătățirea intersecțiilor și construirea unei noi centuri de ocolire în Giurgiulești, cu scopul de a îmbunătăți conectivitatea regională, eficiența deplasării și siguranța rutieră.

În timpul planificării și dezvoltării oricărui proiect de infrastructură rutieră, este esențial să se ia în considerare aspectele sociale, de mediu și de siguranță rutieră, deoarece acestea pot afecta negativ mediul (solul, apa, aerul, flora, fauna), sănătatea și bunăstarea oamenilor, precum și activitățile economice locale.

În acest scop, se efectuează o evaluare de *due diligence* socială și de mediu, o evaluare a impactului și un audit de siguranță rutieră pentru proiectul de reabilitare a rețelei rutiere TEN-T din Moldova, DTM 55768.

Tranșa 2 a proiectului, cu loturile identificate mai jos, este clasificată în categoria A în conformitate cu politicile BERD.

Categoria A caracterizează proiectul din categoria celor care pot avea impacturi semnificative asupra mediului și/sau sociale, inclusiv efecte directe și cumulative care sunt noi, suplimentare și care nu pot fi identificate sau evaluate cu ușurință în momentul clasificării. Un proiect rutier de categoria A implică, de obicei, impacturi liniare asupra mai multor comunități și unități administrative, achiziționarea/exproprierea de terenuri, neplăceri legate de construcție (zgomot, praf, vibrații, perturbarea traficului), aflarea de forță de muncă și tabere de contractori, riscuri pentru grupurile vulnerabile (locuitorii din apropierea drumului, fermierii, persoanele în vârstă, gospodăriile cu venituri mici). De asemenea, astfel de proiecte necesită un proces formalizat și participativ de evaluare a impactului asupra mediului și societății (ESIA).

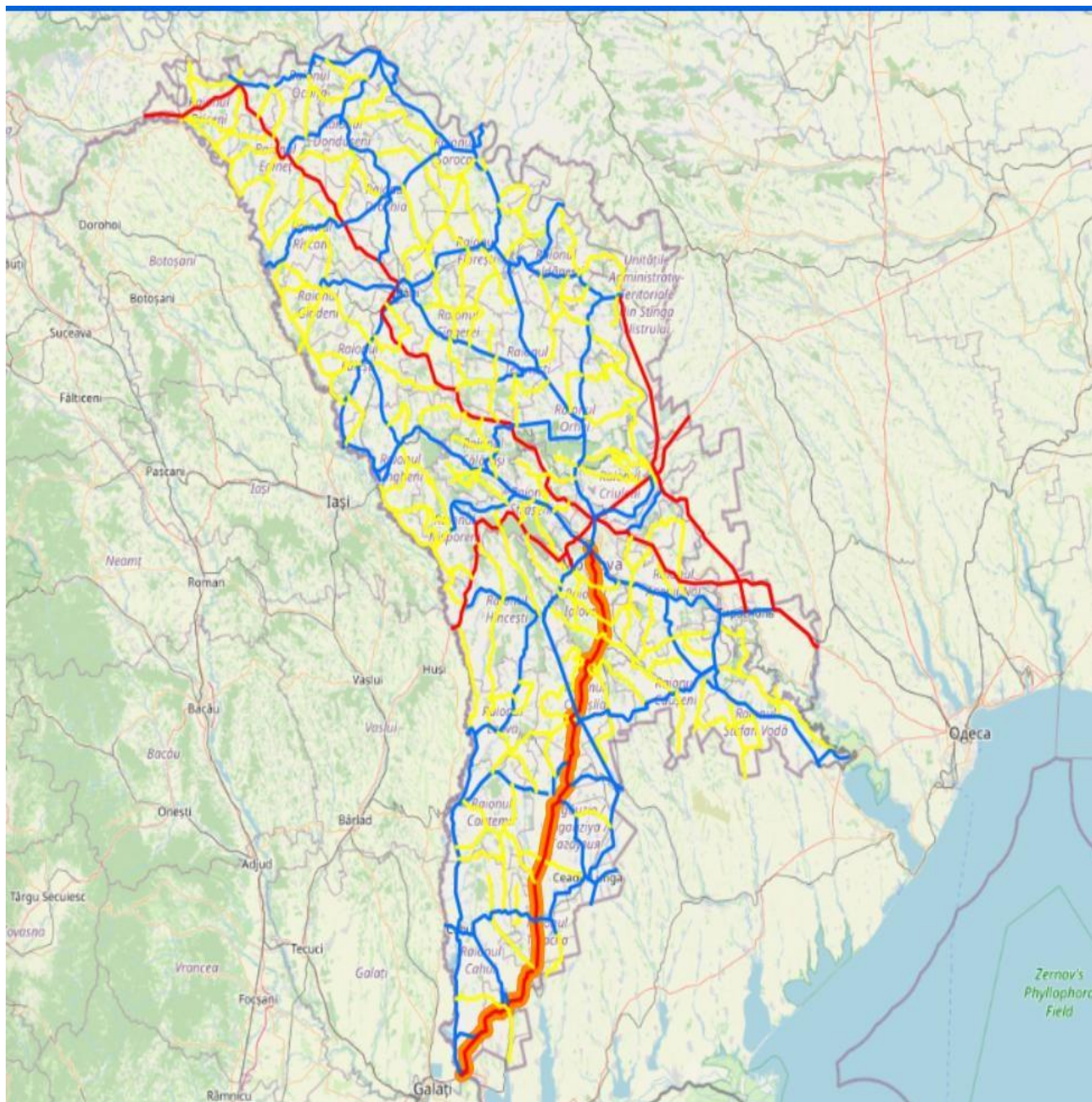


Figura 3-1: Prezentare generală a drumului M3¹

Tranșa 2 cuprinde **72 km din drumul M3** (Chișinău – Comrat – Giurgiulești – hotar cu România), situat geografic în regiunile centrale și sudice ale Republicii Moldova, pe teritoriul administrativ al municipiului Chișinău și al raioanelor Ialoveni, Cimișlia și Cahul.

Drumul M3 asigură cea mai scurtă legătură între capitala Chișinău și Giurgiulești, localitatea cea mai sudică a țării. În același timp, coridorul M3 este parte integrantă a drumului european E577 (Poltava – Kirovograd – Chișinău – Giurgiulești – Galați – Slobozia), asigurând conectivitatea între coridoarele europene de transport IV și IX.

¹ sursa imagine: harta interactivă a drumului www.andsa.md. Informații detaliate despre utilizarea hărții interactive: <https://www.andsa.md/comunicate-de-presa/harta-interactiva-drumurilor-publice-nationale-instructiuni-de-utilizare/>

Drumul M3 din Moldova a fost supus unei reconstrucții continue în ultimii ani, cu multe secțiuni reparate anterior, dar și cu segmente rutiere noi, de mari dimensiuni, care are drept scop să facă acest traseu mult mai direct și mai rapid, ocolind majoritatea localităților.

Intervențiile majore pe drumul M3 sunt:

1. Reabilitarea segmentului Porumbrei-Cimișlia, 19 km pe 2 benzi – finanțare BEI
2. Construcția centurii orașului Comrat – finanțare BEI
3. Construcția podului Sagaidacul-Nou, care a permis continuarea traficului pe două benzi în fiecare direcție – Fondul Național pentru Drumuri (FND)
4. Lucrări în derulare la centura orașului Vulcănești – finanțare BERD
5. Lucrări în derulare la șoseaua de centură Slobozia Mare – finanțare BERD
6. Reabilitarea sectorului - ieșirea de pe șoseaua de centură Comrat către șoseaua de centură Vulcănești – finanțare BERD
7. Reabilitarea sectorului - ieșirea de pe șoseaua de centură Vulcănești către șoseaua de centură Slobozia Mare – finanțare BERD

Activitățile de modernizare și extindere a traseului M3 continuă, cu scopul de a fluidiza traficul și de a asigura o legătură rutieră mai rapidă și mai sigură între regiuni, precum și de a redirecționa traficul de tranzit, inclusiv camioanele grele din localități, ceea ce va reduce considerabil factorii poluanți ai mediului urban și va spori siguranța participanților la trafic.

Următoarele sectoare sunt în proces de implementare:

1. Drumul de ocolire a orașului Cimișlia
2. Construcția parcurii adiacente drumului de ocolire a satului Giurgiulești
3. Platforma de control vamal din apropierea localității Giurgiulești și îmbunătățirea condițiilor din cadrul Punctului de control vamal Giurgiulești. Figura de mai jos prezintă alinierea proiectului Tranșa 2 în cadrul loturilor 1-4.

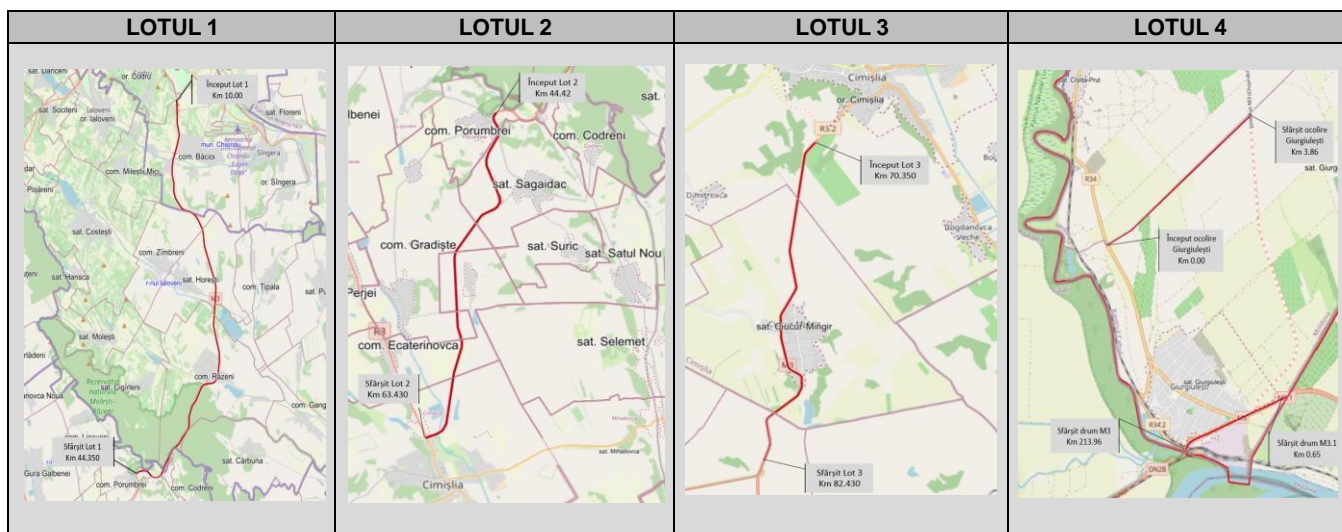


Figura 3-2: Aliniamentele proiectului și loturile 1-4.

Lungimile aproximative și principalele zone administrative sunt prezentate și rezumate mai jos:

| Lot | Lungime aproximativă (km) | Unități administrative cheie / Așezări din cadrul Aol |
|-----|---------------------------|--|
| 1 | 34,4 | Municipiul Chișinău – comuna Băcioi (cu satele Băcioi, Străisteni, Frumușica și Brăila), raionul Ialoveni – comuna Răzeni (cu satul Mileștii Noi), comuna Horești și comuna Țipala (cu localitățile Budăi și Bălțați), raionul Cimișlia – comuna Porumbrei (cu satul Sagaidacul Nou) |
| 2 | 19 | Raionul Cimișlia – satul Porumbrei, comuna Grădiște (cu satul Iurievca), comuna Ecaterinovca (cu satul Coștangalia) și satele Sagaidac, inclusiv orașul Cimișlia |
| 3 | 12 | Raionul Cimișlia – orașul Cimișlia, satul Ciucur-Mingir |
| 4 | 6,2 | Raionul Cahul – satul Cășlița-Prut și satul Giurgiulești |

Tabelul 3-1: Prezentare generală a zonelor administrative ale diferitor loturi

Lotul 1 (Aeroportul Chișinău – Porumbrei, 34,4 km) – reabilitarea drumului

Această secțiune traversează municipiul Chișinău, raioanele Ialoveni și Cimișlia, deservind comunitățile peri-urbane cu legături directe cu capitala. Comuna Băcioi, cu 9.344 de locuitori în patru sate, se află în municipiul Chișinău și beneficiază de acces direct atât la M3, cât și la capitală. Comuna Răzeni, una dintre cele mai vechi așezări din Ialoveni, are aproximativ 5.098 de locuitori și este situată direct de-a lungul coridorului. Comuna Horești (2.378 de locuitori) și Comuna Țipala (3.186 de locuitori) sunt comune de dimensiuni medii care le conectează cu drumul M3 prin nodul rutier, cu întreprinderi, zone de agrement, terenuri agricole în apropierea drumului și sunt expuse în mod special la zgomot, riscuri de siguranță și schimbări de accesibilitate. La capătul sudic al lotului 1, Comuna Porumbrei (994 de locuitori) din raionul Cimișlia marchează trecerea la lotul 2 și funcționează ca o așezare de joncțiune.

Lotul 2 (Porumbrei – Cimișlia, 19 km) – lărgire de la 2 la 4 benzi (reabilitare/construcție)

Acest lot traversează comunele rurale din raionul Cimișlia. Sagaidac (1 214 locuitori) este reședința administrativă a comunei sale și depinde de accesul rutier pentru comerțul agricol. Grădiște (1 150 locuitori, inclusiv Iurievca) se remarcă atât prin economia sa rurală, cât și prin patrimoniul arheologic, cu situri legate de Zidul Traianului Superior. Comuna Ecaterinovca (910 locuitori, împreună cu Coștangalia) este interconectată cu drumul M3, Coștangalia (652 locuitori) fiind situată pe partea opusă a M3 și identificată ca fiind deosebit de vulnerabilă datorită dimensiunilor reduse și proximității față de lucrările de construcție. Principalul centru urban este orașul Cimișlia (8.552 de locuitori), situat la intersecția a cinci drumuri naționale și care găzduiește Agenția de Dezvoltare Sud. Rolul său dublu de nod de transport și centru administrativ îl face esențial atât pentru beneficiile proiectului, cât și pentru riscurile legate de trafic.

Lotul 3 (Cimișlia – Comrat, 12 km) – reabilitarea drumului

Această secțiune consolidează conectivitatea între raionul Cimișlia și Unitatea Teritorială Autonomă Găgăuzia. Ciucur-Mingir (887 de locuitori) este o comună situată în apropierea drumului, expusă direct impactului traficului și al construcțiilor. Bugeac (1 178 de locuitori) este situată la doar nouă kilometri de Comrat și va beneficia de un acces îmbunătățit la piețele regionale. Lotul consolidează, de asemenea, accesul la orașul Comrat, un centru regional cu o puternică relevanță economică și politică.

Lotul 4 (drumul de ocolire Giurgiulești și reabilitarea tronsonului de drum între PTF - Punctele de trecere a frontierei Giurgiulești – Galați (frontiera cu România) și Giurgiulești- Reni (frontiera cu Ucraina) - 6,2 km

Secțiunea cea mai sudică se concentrează pe satul Giurgiulești (1 850 de locuitori), singura așezare din Moldova cu acces direct la Dunăre. În prezent, aceasta este afectată de traficul intens de tranzit și de riscurile asociate siguranței rutiere. Drumul de ocolire va reduce congestia și va îmbunătăți siguranța. Cășlița-Prut (760 de locuitori), situată în apropiere, este o altă comună mică de-a lungul râului Prut, expusă dinamicii transportului transfrontalier.

În perioada 2020-2025, satul Giurgiulești se confruntă cu intervenții majore efectuate și proiecte planificate, după cum urmează:

1. Lucrări în desfășurare la **șoseaua de centură Slobozia Mare** - 70 % finalizate până la sfârșitul anului 2025 - finanțare BERD, cu următoarele obiective: devierea traficului de tranzit și a traficului intens de pe lângă așezări, reducerea congestiei și a accidentelor în zonele construite, îmbunătățirea timpului de călătorie și a fiabilității logistice pentru transportul de marfă către/dinspre sud.
2. **Construcția parcarilor adiacente șoselei de centură a satului Giurgiulești** – Proiect detaliat și concept elaborat.
3. **Platforma de control vamal din apropierea Giurgiulești** și îmbunătățirea condițiilor în cadrul PTF Giurgiulești – Banca Mondială - ESIA, SEP, RPF elaborate. Una dintre componentele proiectului este facilitarea vamală pe banda de solidaritate și modernizarea punctului de trecere a frontierei (Giurgiulești). Această subcomponentă va cuprinde următoarele activități: (i) organizarea traficului și implementarea unui sistem electronic de cozi la punctul de trecere a frontierei Giurgiulești, pe partea moldovenească.

Acest lucru va contribui la simplificarea și îmbunătățirea eficienței procedurilor de trecere a frontierei, reducând timpii de așteptare și aglomerația. Congestionarea traficului duce adesea la staționarea vehiculelor cu motorul pornit, ceea ce consumă combustibil în mod ineficient și produce mai multe emisii. Prin reducerea congestionării și facilitarea fluxului de trafic, vehiculele pot funcționa mai eficient, consumând mai puțin combustibil și emițând mai puține gaze cu efect de seră. (ii) Extinderea capacității facilității existente de parcare/așteptare din zona Giurgiu-lești, împreună cu furnizarea de servicii de bază, cum ar fi toalete și puncte de alimentare cu apă pentru camionagii. Acest lucru va îmbunătăți facilitățile disponibile pentru șoferii de camioane, asigurându-le confortul și comoditatea în timpul perioadelor de așteptare. (iii) Achiziționarea și instalarea de echipamente și software de scanare la punctul de trecere a frontierei. Acest lucru va permite scanarea eficientă și eficace a mărfurilor și a vehiculelor care trec frontiera, îmbunătățind măsurile de securitate și facilitând procesele de control la frontieră. (iv) Serviciile de supraveghere sunt, de asemenea, incluse în această subcomponentă, pentru a asigura supravegherea și monitorizarea corespunzătoare a implementării activităților.

4. Studiul de Fezabilitate și Proiectul Tehnic pentru **drumul R34 în Giurgiu-lești, inclusiv conceptul de ocolire a Giurgiu-lești (facilități asociate)**. Studiul de fezabilitate pentru proiectul de reparare a drumului R34 Hâncești-Leova-Cahul-Giurgiu-lești, aproximativ începutul ocolirii Cahul (începutul sectorului de drum la km 124+835), intersecția cu drumul M3.1 în satul Giurgiu-lești (sfârșitul sectorului rutier la km 180+600). Drumul R34 este o rută care leagă Hâncești-Leova-Cahul-Slobozia-Mare, fiind o cale de acces scurtă către zonele din sudul Prutului și către centrul Republicii. Dezavantajul acestei rute este că traversează un număr semnificativ de sate, inclusiv Giurgiu-lești, sat în care acest drum constituie strada principală și unde nu este posibilă alocarea de terenuri suplimentare pentru trotuare, sistem de drenaj pentru apa de ploaie, peluze etc. La km 167, în satul Slobozia Mare, autostrada R34 este conectată la autostrada M3. Astfel, ținând cont de lucrările de reabilitare a aproximativ 80% din drumul M3 și de lucrările de construcție a drumului de ocolire Slobozia Mare, cu devierea traficului direct către destinația finală, portul Giurgiu-lești, drumul este în prezent supraîncărcat cu traficul care va fi preluat în continuare de drumul M3, asigurând legătura între Chișinău și Giurgiu-lești.
5. **Podul care leagă Galați de satul Giurgiu-lești** din Moldova a fost construit în 1949 și a fost reabilitat la sfârșitul anului 2021.
6. În 2022, **linia feroviară cu ecartament larg care leagă portul Galați de Giurgiu-lești** a fost redeschisă, după un proiect al CFR Infrastructură, al cărui scop era ca trenurile de marfă provenite din Ucraina cu cereale să descarce direct în portul Galați, fără a fi nevoie de transbordare la frontieră.
7. În ultima perioadă s-au făcut investiții și în zona din apropierea punctului de trecere a frontierei. În urma unui proiect al **Consiliului Județean Galați și al Companiei Naționale de Drumuri din România, va fi construit un drum modern care va lega vama Giurgiu-lești de podul peste Dunăre din Brăila.**
8. Extinderea **portului de marfă Giurgiu-lești este planificată în curând**. A fost elaborată o EIA (Evaluarea Impactului de Mediu) și se află în proces de aprobare la nivel transfrontalier.

Zona de influență (Aol) a Tranșei 2 include coridorul rutier (aproximativ 500 m de fiecare parte a liniei mediane) și așezările situate la aproximativ 2 km de intersecții și puncte de acces.

Pe baza amprentei proiectului și a caracteristicilor cheie de proiectare, zona de influență (Aol) a fost definită ca zona susceptibilă de a fi afectată de:

- Activitățile și instalațiile proiectului care sunt deținute, operate sau gestionate direct (inclusiv de către contractori) și care fac parte din proiect;
- Impactul dezvoltărilor neplanificate, dar previzibile, cauzate de proiect, care pot apărea ulterior sau într-o altă locație;

- Impactul indirect al proiectului asupra biodiversității sau asupra serviciilor ecosistemelor de care depind total sau parțial mijloacele de trai ale comunităților afectate;
- Instalațiile asociate, care sunt instalații care nu sunt finanțate ca parte a proiectului și care nu ar fi fost construite sau extinse dacă proiectul nu ar fi existat și fără de care proiectul nu ar fi viabil;
- Impactul cumulativ care rezultă din impactul incremental asupra zonelor sau resurselor utilizate sau afectate direct de proiect, din alte dezvoltări existente sau planificate la momentul elaborării raportului ESIA.

Un plan de implicare a părților interesate (SEP) a fost elaborat în conformitate cu termenii de referință și cu Cerința de Performanță (PR 10) a Băncii Europene pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD) (PR10, Comunicarea informațiilor și implicarea părților interesate, 2019). SEP descrie abordarea pentru identificarea și implicarea părților interesate, asigurând o comunicare transparentă și o gestionare eficientă a feedback-ului și a reclamațiilor în toate etapele proiectului de reabilitare a drumului M3 – Tranșa 2.

Prin urmare, principalele etape relevante pentru implicarea părților interesate includ:

- Pre-construcție (planificare și proiectare): publicarea concluziilor ESIA și consultarea cu privire la achiziționarea de terenuri sau problemele de acces;
- Construcție: informații privind gestionarea traficului, siguranța și perturbările temporare;
- Exploatare: feedback privind performanța drumurilor, întreținerea și siguranța comunității.

Acest SEP însoțește ESIA (Evaluarea impactului asupra mediului și social) în etapa de definire a domeniului de aplicare și a fost actualizat înainte de publicarea raportului ESIA pentru a include feedback-ul părților interesate și profilul comunităților, realizat prin sondajul socio-economic cu rezidenții comunităților din aria de influență a proiectului (procesul-verbal detaliat al consultărilor publice și rezumatul sondajului socio-economic este prezentat în ANEXA G). Implicarea părților interesate este o componentă integrală a procesului ESIA și va continua pe tot parcursul proiectării, construcției și exploatării drumului.

SEP definește, de asemenea, modul în care vor fi comunicate informațiile, modul în care vor fi efectuate consultările în etapele cheie ale proiectului și modul în care vor fi gestionate reclamațiile comunităților și ale lucrătorilor pe parcursul ciclului de viață al proiectului. Implicarea părților interesate este deosebit de importantă pentru acest proiect datorită clasificării drumului ca drum expres, naturii sale liniare, interfețelor transfrontaliere și cerințelor de achiziție de terenuri.

Toate activitățile de implicare vor respecta principiile de deschidere, incluziune, apropiere culturală și comunicare bilingvă (română/rusă, acolo unde este necesar) pentru a se asigura că toate părțile afectate și interesate pot participa în mod semnificativ.

Cele mai importante 10 elemente ale unei implicări semnificative a părților interesate sunt descrise în tabelul de mai jos:

| Nr | Elemente ale implicării semnificative a părților interesate | Descriere |
|----|--|---|
| 1 | Identificarea problemelor prioritare | Identificarea timpurie a problemelor cheie de mediu, sociale și contextuale care sunt cele mai importante pentru părțile interesate și care pot influența proiectarea sau acceptabilitatea proiectului. |
| 2 | Identificarea și analiza părților interesate | Identificarea sistematică a părților afectate de proiect și a altor părți interesate, inclusiv a grupurilor vulnerabile, și analiza intereselor, influenței și preocupărilor acestora. |
| 3 | Comunicarea prealabilă a informațiilor | Furnizarea în timp util a informațiilor relevante, exacte și ușor de înțeles către părțile interesate înainte de desfășurarea consultărilor, pentru a permite participarea în cunoștință de cauză. |
| 4 | Întruniri și metode adecvate de consultare | Utilizarea unor metode de implicare adecvate din punct de vedere cultural, accesibile și proporționale cu riscurile (întâlniri, grupuri de discuții, interviuri, sondaje etc.). |
| 5 | Transparență în procesul decizional | Documentare clară, dezvăluire publică și comunicare cu privire la modul în care sunt luate deciziile și la modul în care sunt luate în considerare contribuțiile părților interesate. |
| 6 | Integrarea propunerilor părților interesate în proiectare și implementare | Încorporarea opiniilor părților interesate în proiectarea conceptului, măsurile de atenuare, deciziile de implementare și monitorizare. |
| 7 | Colectarea datelor de referință (sondaje) și elaborarea planurilor de acțiune | Utilizarea rezultatelor datelor de referință colectate (sondaje) de la părțile interesate și elaborarea planurilor de acțiune care abordează riscurile și impacturile identificate. |
| 8 | Sisteme de management care includ rezultatele implicării părților interesate | Integrarea implicării părților interesate în sistemele și procedurile de management de mediu și social ale proiectului. |

| Nu | Elemente ale implicării semnificative a părților interesate | Descriere |
|----|--|---|
| 9 | Mecanism de soluționare a reclamațiilor | Stabilirea unor mecanisme accesibile, transparente și fără represalii pentru primirea, evaluarea și soluționarea reclamațiilor părților interesate. |
| 10 | Implicare pe tot parcursul ciclului de viață al proiectului | Implicare continuă de la pregătirea proiectului până la construcție, exploatare și închidere, inclusiv publicarea modificărilor și feedback-ul privind performanța. |

Tabelul 3-2: Elemente majore ale implicării părților interesate

3.2. Cadrul juridic și instituțional

Implicarea părților interesate în proiectul Drumul M3 Tranșa 2 este reglementată de legislația națională a Republicii Moldova, de convențiile internaționale ratificate de Moldova și de Politica de Mediu și Socială a Băncii Europene pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD) (2019), în special de Cerința de Performanță PR 10 (Comunicarea informațiilor și implicarea părților interesate).

Această secțiune rezumă cadrul aplicabil și armonizarea acestuia cu cerințele BERD.

3.2.1. Legislația națională vs BERD PR10 - Analiza lacunelor

| Legea / Regulamentul | Dispoziții cheie relevante pentru SEP | Alinierea la PR10 / Abordare armonizată |
|---|---|---|
| Legea nr. 86/2014 privind evaluarea impactului asupra mediului | Necesită participarea publicului în timpul EIA: publicarea unui aviz, perioadă de revizuire de 30 de zile, audiere publică înainte de autorizarea de mediu. | PR10 impune o implicare mai timpurie și mai amplă; SEP aplică atât consultări preliminare (de colectare a datelor preliminare), cât și consultări privind rezultatele raportului ESIA, cu o perioadă de publicare de 120 de zile pentru proiectele din categoria A. |
| Legea nr. 148/2023 privind accesul la informații de interes public (modificată în 2024, înlocuind Legea 982/2000) | Definește drepturile, prevede obligațiile și supravegherea accesului la informații. Supraveghere: Avocatul Poporului (Ombudsman). | Legea Națională prevede drepturi generale de publicare; SEP asigură publicarea pro activă a documentelor proiectului și accesul bilingv. |
| Legea nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional | Impune publicarea proiectelor de acte și a documentelor de interes public pentru consultare (minimum 10 zile lucrătoare). | Spre deosebire de legislația națională, SEP include un plan detaliat de implicare/ consultare a părților interesate și notificarea prealabilă a consultărilor publice. |
| Legea nr. 1515/1993 privind protecția mediului | Stabilește dreptul publicului de a participa la procesul decizional în domeniul mediului. | Legea națională este în deplină concordanță; constituie baza legală a SEP pentru consultare. |
| Decizia Guvernului nr. 489/2024 privind procedura de eliberare a certificatului de urbanism pentru proiectare și a autorizației de construire/demolare pentru lucrări de utilitate publică de interes național | Informarea obligatorie a proprietarului terenului sau, după caz, a autorității administrației publice centrale sau locale împuternicite cu competențe administrative în domeniul proprietății publice cu privire la intenția de a iniția lucrări de proiectare. | Legislația națională este aliniată; constituie temeiul juridic al SEP pentru consultarea timpurie, este necesară o consultare semnificativă (implicită) cu comunitățile afectate. |
| Decizia Guvernului nr. 1467/2016 privind accesul publicului la informații de mediu | Stabilește proceduri detaliate pentru diseminarea informațiilor de mediu. | Legislația națională completează planul de implicare/ consultare și cerințele de publicare on-line ale SEP. |
| Codul administrativ al Republicii Moldova, nr. 116/2018 | Stabilește procedura de examinare a petițiilor cetățenilor RM adresate autorităților/ organismelor competente în scopul asigurării protecției drepturilor și intereselor legitime ale petiționarilor. | Un GRM este la nivel de proiect, ușor accesibil tuturor părților interesate, inclusiv grupurilor vulnerabile (comunități rurale, persoane în etate, gospodării cu venituri mici). Plângerile pot fi depuse verbal, în scris, online, prin telefon sau prin intermediul reprezentanților comunității, spre deosebire de petițiile administrative, care necesită adesea proceduri formalizate și cunoștințe juridice. |

Tabelul 3-3: Prezentare generală a legislației naționale relevante

Deși legislația națională oferă un temei juridic pentru accesul la informații și participarea publică, aceasta nu îndeplinește pe deplin

cerințele PR10 ale BERD pentru un proiect rutier de categoria A. Există lacune semnificative în ceea ce privește implicarea părților interesate la nivel de proiect, consultarea timpurie și continuă, identificarea grupurilor vulnerabile, comunicarea structurată a informațiilor și instituirea unui mecanism de soluționare a reclamațiilor specific proiectului. Prin urmare, respectarea deplină a PR10 necesită implementarea unor instrumente suplimentare de implicare specifice proiectului, care depășesc cerințele legale naționale.

| Aspect | BERD PR 10 | Cadrul legislativ național | GAP (discrepanță între PR10 și cadrul normativ național) |
|---|---|--|---|
| „Sistem la nivel de proiect” vs „proceduri conduse de autorități” | Prevede ca orice Client să gestioneze un sistem de implicare continuă (SEP + actualizări) pe toată durata ciclului de viață al proiectului | Legile reglementează în principal ceea ce trebuie să facă autoritățile publice (transparența deciziilor, consultări EIA, accesul la informații oficiale) | Respectarea EIA/consultării publice este insuficientă pentru PR10, cu excepția cazului în care clientul implementează un SEP și un angajament continuu dincolo de autorizare. |
| Identificarea părților interesate și analiza vulnerabilității | Cartografierea explicită a părților interesate, inclusiv a grupurilor defavorizate/vulnerabile, metode personalizate și eliminarea barierelor (limbaj, acces pentru persoanele cu dizabilități etc.) | Normele de transparență/EIA permit participarea, dar sunt în general procedurale și nu necesită întotdeauna o evaluare structurată a vulnerabilității/barierelor la nivel de proiect. | Este necesară o bază de date a părților interesate în stilul PR10, screening-ul vulnerabilității, implicarea diferențiată. |
| Implicare timpurie (înainte ca deciziile să fie „fixate”) | Implicarea începe în cea mai timpurie etapă de planificare și este continuă. | Consultarea EIA este adesea mai puternică odată ce documentația EIA există; Legea 239/2008 susține consultarea cu privire la proiectele de decizii ale autorităților, dar calendarul/calitatea pot varia în funcție de proces. | PR10 se așteaptă la un dialog preliminar privind domeniul de aplicare al EIA și la cicluri iterative de feedback privind proiectarea. |
| Standarde de comunicare (conținut + accesibilitate) | Comunicarea trebuie să fie oportună, ușor de înțeles, accesibilă și proporțională cu riscul; se așteaptă rezumate non-tehnice și actualizări continue. | Legea 148/2023 consolidează obligațiile de acces și transparență pro activă, dar este un regim de drept de solicitare/informații publice, nu o garanție a pachetelor de proiecte de tip PR10 (SEP, actualizări ESAP, rezumate de monitorizare etc.) | PR10 necesită un pachet de comunicare a proiectului (rezumat non-tehnic (NTS), SEP, programul de construcție și impactul, principiile de achiziție a terenurilor, procedurile GRM, actualizări periodice de monitorizare), nu doar respectarea regulilor de acces la informații |
| Mecanismul de soluționare a reclamațiilor (proiectul GRM) vs petiții administrative | Necesită un mecanism de soluționare a reclamațiilor la nivel de proiect care să fie accesibil, adecvat din punct de vedere cultural, să permită reclamații anonime (acolo unde este cazul), să aibă termene clare, urmărire, escaladare, feedback și să nu blocheze căile de atac judiciare/administrative. GRM acoperă impactul construcției, comportamentul contractorului, accesul la terenuri, preocupări de siguranță. | Codul administrativ al Republicii Moldova, nr. 116/2018, prevede petiții adresate organismelor publice, dar nu este conceput ca un GRM de proiect cu primire la nivel de șantier, reclamații ale contractorilor, canale pentru lucrători/comunitate, analize de urmărire și aspecte de învățare. | Petițiile nu sunt GRM PR10. BERD se așteaptă la un GRM dedicat, documentat și gestionat de client/contractori. |
| Raportarea, Principalele preocupări identificate, măsurile de atenuare adoptate și monitorizarea eficacității angajamentului | Necesită raportarea către părțile interesate, documentarea rezultatelor consultărilor și ajustarea angajamentului pe baza eficacității și a riscurilor în schimbare. | Normele EIA impun măsuri de informare/consultare publică, dar nu impun întotdeauna comunicarea continuă a performanței implementării după aprobare (cu excepția cazului în care acest lucru este legat de condițiile de autorizare) | PR10 prevede feedback continuu + indicatori de monitorizare (de exemplu, tendințe în ceea ce privește reclamațiile, respectarea planului de întruniri, implicarea grupurilor vulnerabile) |
| Acoperire dincolo de „participarea publică în domeniul mediului” | Acoperă nu numai mediul, ci și problemele sociale, achiziția de terenuri/relocarea, sănătatea și siguranța comunității, forța de muncă, fluxul de imigranți, conduita contractorilor etc. | Participarea la EIA se concentrează pe impactul asupra mediului; legea privind transparența se referă la procesul decizional în general, dar domeniul de aplicare al PR10 este mai larg și integrat. | Este nevoie de un angajament integrat pe teme de mediu și sociale, care să depășească cu mult EIA prevăzută de legea națională. |

| Aspect | BERD PR 10 | Cadrul legislativ național | GAP (discrepanță între PR10 și cadrul normativ național) |
|--|---|--|--|
| Consultare participativă | Dialog bidirecțional, documentarea preocupărilor, feedback cu privire la modul în care comentariile au influențat deciziile | Audiere publică și comentarii scrise, fără obligația de a prezenta preocupările cheie identificate și măsurile de atenuare adoptate. | Consultare fără mecanism continuu de feedback din partea părților interesate |
| Faza de construcție și contractanți | Implicarea continuă pe durata construcției, antreprenorii trebuie să respecte SEP și GRM, siguranța comunității și gestionarea traficului sunt subiecte de implicare. | Obligațiile antreprenorilor sunt în principal de natură tehnică, implicarea părților interesate (SEP) fiind rareori inclusă în contracte | Contractanții nu sunt integrați în sistemul de implicare a părților interesate (SEP) |

Tabelul 3-4: Rezumatul divergențelor - Legislația națională vs PR10 BERD

Măsuri de implementare pentru eliminarea divergențelor (măsuri conforme cu PR10)

1. **Pregătirea/menținerea unui plan de implicare a părților interesate (SEP)** aliniat la PR10: cartografierea părților interesate, metode pe grupuri, calendar, responsabilități, plan de comunicare și indicatori cheie de performanță pentru monitorizare.
2. **Crearea unui pachet de comunicare PR10** (minim): rezumat non-tehnic (NTS), SEP, procedura GRM, riscuri cheie/atenuare, impactul asupra calendarului de construcție, puncte de contact, actualizări periodice.
3. **Implementarea unui GRM la nivel de proiect** (nu numai petiții): canale multiple (în persoană/la fața locului, telefon, e-mail, formular web), termene clare, registru, escaladare, confirmare de închidere, analize.
4. **Integrarea consultărilor statutare** (bazate pe legislația națională) în SEP, în loc să fie tratate ca „întregul angajament”.
5. **Proiectare pentru grupurile vulnerabile** (perspectiva PR10): sensibilizare țintită, locuri accesibile, traducere, acces pentru persoane cu dizabilități, intermediari de încredere, grupuri de discuții separate, acolo unde este necesar.
6. **Raportare regulată** (preocupările cheie identificate, măsurile de atenuare adoptate) și publicarea rezumatelor ale angajamentelor și statistici privind reclamațiile (protejând în același timp datele cu caracter personal).
7. **Includerea obligațiilor cu privire la SEP și GRM în contractele de lucrări**, inclusiv: ofițer de legătură cu comunitatea (CLO), discuții privind relațiile cu comunitatea, raportarea incidentelor.

3.2.2. Cerințele BERD

În conformitate cu Cerința de performanță 10 (PR10), pentru proiectele din categoria A, clienții BERD trebuie:

- Identifice părțile interesate care ar putea fi afectate și să le implice într-un mod incluziv și adecvat din punct de vedere cultural pe tot parcursul ciclului de viață al proiectului;
- Să comunice informații relevante privind mediul și aspectele sociale în timp util;
- Să desfășoare două etape de consultare formală (delimitarea domeniului de aplicare și proiectul ESIA) cu o perioadă minimă de comunicare de 120 de zile pentru proiectele din categoria A;
- Stabilirea și menținerea unui mecanism de soluționare a reclamațiilor accesibil tuturor părților interesate;
- Monitorizarea și raportarea rezultatelor angajamentului.

3.2.3. Convenții internaționale

- **Convenția de la Aarhus (1998)** – garantează accesul la informații privind mediul, participarea publicului și accesul la justiție.

Republica Moldova este parte la Convenția de la Aarhus, iar prevederile acesteia sunt direct relevante pentru procesul ESIA

și implicarea părților interesate în proiectul M3. Pentru loturile 1-4 (Aeroportul Chișinău-Porumbrei, Porumbrei-Cimișlia, Cimișlia-Comrat, ocolirea Giurgiulești), convenția:

1. Garantează accesul la informații privind mediul Pachetul de informații ESIA (Raportul ESIA, NTS, ESMP, SEP, LARF) trebuie să fie pus la dispoziția publicului într-o manieră accesibilă.

Informațiile trebuie furnizate înainte de luarea deciziilor, asigurându-se că comunitățile afectate (Băcioi, Răzeni, Horești, Țipala, Porumbrei, Cimișlia, Ciucur-Mingir, Giurgiulești, Cîșlița-Prut etc.) pot înțelege în mod semnificativ impactul proiectului.

Necesită comunicarea pro-activă a informațiilor privind: calitatea aerului, zgomotul, vibrațiile, solul, biodiversitatea, concluziile privind sănătatea și siguranța comunității, achiziționarea de terenuri și restricțiile de acces.

2. Asigură participarea semnificativă a publicului Consultările publice trebuie să fie timpurii, eficiente și incluzive, în special pentru grupurile vulnerabile (persoane în etate, femei, gospodării cu venituri mici, utilizatori informali de terenuri, comunități minoritare, dacă există).

Planul de implicare a părților interesate (SEP) al proiectului pune în aplicare principiile Aarhus: întâlniri preliminare de definire a domeniului de aplicare, evenimente de informare publică în fiecare localitate, panouri informative accesibile, anunțuri pe internet și pe rețelele sociale, posibilitatea cetățenilor de a trimite comentarii scrise în perioada de comunicare (120 de zile).

3. Asigură accesul la justiție în domeniul mediului: Reprezentanții comunităților care consideră că drepturile lor au fost încălcate (de exemplu, comunicare inadecvată, impactul asupra terenurilor nesoluționat, degradarea mediului) au dreptul de a depune plângeri la: mecanismul de soluționare a reclamațiilor din cadrul proiectului (GRM), organisme administrative naționale, instanțele judecătorești, în conformitate cu Codul Administrativ și PR10/ESR10. Acest lucru consolidează transparența și responsabilitatea Autorității Naționale a Drumurilor și a contractorilor. Aarhus garantează că ESIA pentru loturile 1-4 ale M3 este: accesibilă publicului, participativă, transparentă și bazată pe drepturi.

- **Convenția Espoo (1991)** – impune notificarea și consultarea transfrontalieră; relevantă pentru zona de frontieră Giurgiulești Galați și Galați – Reni.

Deși o mare parte din traseul M3 se află în interiorul țării, lotul 4 (zona Giurgiulești–Port/Galați/Reni) se află într-o zonă tri-frontalieră între Moldova, România (UE) și Ucraina, ceea ce activează prevederile Espoo atunci când un proiect poate avea impact transfrontalier.

1. Obligații de notificare transfrontalieră. Coridorul rutier de la Giurgiulești face legătura directă cu: Galați (România) peste râul Prut, Reni (Ucraina) peste Dunăre. Având în vedere proximitatea (0,5-1,5 km) față de ambele frontiere, pot fi afectate următoarele: volumul traficului la punctele de frontieră, zgomotul și vibrațiile care afectează așezările de peste graniță, emisiile atmosferice și dispersia prafului, impactul potențial asupra sistemelor comune de zone umede Dunăre-Prut, siturile Natura 2000 din România și corpurile de apă transfrontaliere.

Prin urmare, Moldova ar putea fi nevoită să informeze România și Ucraina cu privire la: amploarea reabilitării, potențialele riscuri transfrontaliere, creșterea preconizată a traficului, măsurile de atenuare.

2. Oportunitate pentru statele vecine de a formula observații: România și Ucraina pot: examina concluziile ESIA, solicita clarificări cu privire la impactul transfrontalier, participa la consultări transfrontaliere (adesea realizate prin intermediul ministerelor, nu al evenimentelor locale). Pentru loturile 1-3, situate departe de graniță (Chișinău-Comrat), impactul indirect nu declanșează, de obicei, cerințele Espoo. Cu toate acestea, redistribuirea traficului către punctele de trecere a frontierei din sud poate fi totuși observată, chiar dacă nu este necesară o notificare formală.

În termeni practici, pentru lotul 4 M3, Convenția Espoo asigură: transparența transfrontalieră, protecția receptorilor comuni de mediu (ecosistemele Prut/Dunăre), alinierea la procedurile UE privind vecinătatea pentru proiecte de infrastructură semnificative.

3.3. Identificarea și cartografierea părților interesate

Implicarea părților interesate este esențială pentru a se asigura că proiectul - Drumul M3 Tranșa 2 reflectă nevoile comunității și gestionează în mod eficient potențialele impacturi asupra mediului și sociale.

Această secțiune identifică părțile afectate de sau interesate de proiect și explică modul în care acestea au fost identificate. Identificarea, analiza și cartografierea părților interesate au fost realizate utilizând o analiză documentară combinată cu un atelier de validare participativă, organizat la 29 august 2025, în cadrul unei reuniuni organizate cu Administrația Națională a Drumurilor.

3.3.1. Metodologie

Părțile interesate au fost identificate prin:

- Revizuirea documentelor de proiectare, a studiilor de fezabilitate anterioare și a informațiilor privind domeniul de aplicare al ESIA;
- Consultarea cu AND, MIDR, autoritățile locale și consultarea cu consultantul responsabil de revizuirea exclusiv tehnică;
- Recunoaștere pe teren (vizite la fața locului) și analiză a datelor socio-economice din zona de influență;
- Pregătirea unei matrice de interese-influență pentru a determina prioritatea angajamentului.

Acest proces respectă PR10 al BERD și abordarea descrisă în *Nota orientativă a BERD privind implicarea părților interesate (2012)* și *Nota orientativă a BERD privind comunicare a informațiilor și implicarea părților interesate (2023)*. Lista părților interesate este un document viu și va fi revizuită și actualizată pe parcursul fazelor ESIA, construcției și exploatării.

| Categorii de părți interesate | Rol | Nivel de analiză (ridicat-H, mediu-M, scăzut-L) | |
|--|---|---|-----------|
| | | Interes | Influență |
| I Părți afectate | | | |
| MIDR (Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale), AND/PIU (Administrația Națională a Drumurilor) – Implementator Proiect | Instituții principale responsabile de planificare, implementare, supraveghere, achiziții, coordonare cu finanțatorii și asigurarea conformității cu legislația națională și cerințele BERD. | H | H |
| LPA (Administrația publică locală) (primării, consilii locale) | LPA administrează teritoriile în care se produc impacturi ale construcției (zgomot, praf, devieri, restricții de acces). Acestea se confruntă cu o sarcină administrativă crescută în timpul achiziționării de terenuri, gestionării reclamațiilor și coordonării comunității. Infrastructura locală aflată în responsabilitatea LPA (drumuri locale, stații de autobuz, utilități) poate fi afectată temporar sau poate necesita ajustări. LPA trebuie să răspundă preocupărilor cetățenilor și să asigure continuitatea serviciilor locale în timpul construcției. | H | H |
| Părțile direct afectate de proiect (prin achiziționarea de terenuri, modificări ale accesului etc.) | Oferă accesul la terenuri, primesc despăgubiri, raportează impactul asupra proprietăților sau mijloacelor de trai; aspect critic pentru achiziționarea la timp a terenurilor, gestionarea accesului și asigurarea unor soluții acceptabile din punct de vedere social. | H | M |
| Întreprinderi situate în zona proiectului (magazine, servicii, industrii situate la marginea drumului) | Pot suferi restricții temporare de acces sau pierderea vizibilității; beneficiari ai unei conectivități îmbunătățite după construcție; importanți în discutarea etapelor, ocolirilor și continuității activității. | H | M |

| | | | |
|---|---|---|---|
| Locuitorii comunităților | Principalii utilizatori ai drumului; furnizează informații privind siguranța, accesul, zgomotul, praful; ajută la identificarea grupurilor vulnerabile și a rutelor de acces informale; esențiali în evaluarea socială de referință și în evaluarea sănătății și siguranței comunității. | H | M |
| Operatori de transport (transport public, transport de marfă, taxiuri) | Importanți în planificarea gestionării traficului | H | M |
| II Părți interesate | | | |
| CBP (puncte de trecere a frontierei, Giurgiulești-Reni, Giurgiulești-Galați) pentru Lo4 | Asigurarea continuității mobilității transfrontaliere, coordonarea fluxurilor vamale și a securității; element cheie pentru conectivitatea regională și planificarea logistică. | H | M |
| Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Mediului, Ministerul Sănătății | Eliberarea autorizațiilor și permiselor; supravegherea respectării standardelor de mediu, siguranță publică și sănătate; participarea la intervenții de urgență și monitorizare. | H | H |
| APL (Administrația publică locală) | APL acționează ca parteneri cheie pentru diseminarea informațiilor și organizarea a consultărilor publice. Acestea reprezintă interesele comunității și facilitează comunicarea între rezidenți și proiect. APL furnizează cunoștințe locale esențiale pentru optimizarea proiectării, actualizarea Raportului de Siguranță Rutieră și planificarea utilizării terenurilor. Acestea coordonează cu autoritățile centrale și contractorii aspecte legate de autorizații, siguranță, utilități și gestionarea traficului. Rezultatele proiectului aduc beneficii APL prin îmbunătățirea mobilității, siguranței și oportunităților de dezvoltare economică. | H | H |
| Proiectanți/echipe de ingineri | Pregătesc proiectele, încorporează recomandările RSA (raportul siguranței rutiere) și ESIA, optimizează intersecțiile, drenajul și facilitățile de siguranță. | H | M |
| Autorități naționale și locale specializate (Agenția pentru Mediu, Centrul de Sănătate Publică, Agenția Forestieră, Autoritățile pentru Apă, Inspectoratul de Poliție) | Oferă aprobări, supraveghere tehnică, monitorizare, inspecții de mediu și sănătate și asigură conformitatea cu reglementările specifice sectorului. | H | M |
| Mass-media și organizațiile societății civile | Comunică informații despre proiect, sporesc transparența, asigură supravegherea publică, abordează problemele comunității, sprijină monitorizarea mediului/socială. | M | M |
| Consultanți și contractori | Implementarea lucrărilor, măsuri de atenuare, OHS (sănătatea și siguranța ocupațională), CHS (sănătatea și siguranța comunității), gestionarea traficului, conformitatea cu normele de mediu, relații cu comunitatea. | H | M |
| III Grupuri vulnerabile | | | |
| Femeile și gospodăriile conduse de femei | Expunere ridicată la restricții de acces, riscuri de siguranță, fiabilitatea transportului; esențial pentru consultări incluzive. | H | L |
| Persoanele în vârstă | Sensibile la zgomot, vibrații, mobilitate redusă, schimbări în accesul la servicii sociale și de sănătate. | H | L |
| Persoane cu dizabilități | Au nevoie de treceri sigure, transport accesibil, semnalizare clară și acces neîntrerupt la servicii. | H | L |
| Gospodăriile cu venituri mici sau șomeri | Vulnerabilitate mai mare la perturbările transportului public, mijloace de trai informale și costuri de transport crescute. | H | L |
| Minorități etnice sau lingvistice (găgăuzi, romi, vorbitori de limbă rusă) | Pot întâmpina bariere lingvistice în timpul consultărilor; necesită strategii de implicare personalizate. | H | L |
| Copii, elevi, acasă și în instituțiile de învățământ | Sensibili la impactul aerului/zgomotului și la riscurile de siguranță rutieră; grup prioritar pentru măsurile de sănătate și siguranță comunitară în jurul școlilor și stațiilor de autobuz. | H | L |

Tabelul 3-5: Analiza și prioritizarea grupurilor de părți interesate în funcție de nivelul de interes și influență

3.3.2. Părți interesate interne și externe

- Părți interesate interne – instituții direct responsabile de pregătirea și implementarea proiectului (MIDR, AND, contractori, consultanți, ingineri de supraveghere).
- Părți interesate externe – persoane fizice, grupuri sau organizații afectate de proiect sau interesate de acesta, inclusiv comunități, autorități locale, ONG-uri, mass-media și întreprinderi.

3.3.3. Categoriile de părți interesate

Tabelul următor rezumă principalele categorii de părți afectate de proiect (PAP), părți interesate și părți interesate în implementare, impactul potențial și riscurile de excludere din procesul de implicare.

| Grupul părților interesate | Impacturi potențiale / Interese | Riscul de excludere sau riscul de implicare |
|---|---|---|
| Locuitorii comunităților din perimetrul traseului M3 | Perturbări temporare (zgomot, praf, acces restricționat); Conectivitate îmbunătățită după finalizarea construcției; | Acces limitat la informații; bariere lingvistice sau de mobilitate |
| Utilizatori ai drumurilor (șoferi, operatori de transport public, navetiști, operatori de transport de marfă) | Întârzieri temporare în trafic, devieri, limite de viteză reduse și riscuri de siguranță în timpul construcției; Timp de călătorie îmbunătățit, geometrie rutieră mai sigură, intersecții modernizate și conectivitate îmbunătățită în faza de exploatare; | Comunicare insuficientă sau întârziată cu privire la restricțiile de trafic, devierile și închiderile de drumuri, întreruperi operaționale, raportarea limitată a problemelor de siguranță |
| Proprietari de terenuri și fermieri | Ocuparea temporară și permanentă a terenurilor sau deteriorarea culturilor; Întreruperea accesului; | Informații întârziate sau neclare privind despăgubirile |
| Afaceri și întreprinderi situate în apropierea drumurilor | Acces sau vizibilitate reduse în timpul lucrărilor; trafic crescut după finalizarea lucrărilor | Notificarea inadecvată a etapelor de construcție |
| Grupuri vulnerabile (femei, vârstnici, persoane cu venituri mici, persoane cu dizabilități, minorități, copii) | Acces disproporționat sau riscuri de siguranță; excluderea din procesul decizional | Participare redusă din cauza barierelor fizice, lingvistice sau economice |
| Autoritățile publice locale (APL) | Supravegherea intereselor comunității; coordonarea cu AND și contractanți; | Supraîncărcare cu responsabilități administrative; comunicare inconsistentă |
| Reprezentanți regionali/raionali (poliție, mediu, păduri, drumuri, sănătate publică etc.) | Agențiile și serviciile locale vor efectua monitorizarea externă a implementării proiectului pentru a asigura conformitatea acestuia cu legislația și cerințele locale. | Coordonarea limitată și implicarea inconsecventă între agențiile locale, ceea ce poate duce la lacune sau suprapuneri în monitorizarea externă, întârzierea schimbului de informații și aplicarea inegală a cerințelor legale |
| Instituții de învățământ și sănătate | Zgomot, praf sau acces restricționat pentru elevi și pacienți | Nu sunt vizate în programele de consultare |
| Ministerul Mediului, Ministerul Sănătății, Ministerul Afacerilor Interne | Se va efectua o monitorizare externă pentru a asigura respectarea cerințelor și standardelor legislative. Aceasta include eliberarea de permise și autorizări pentru activitățile care le necesită proiectul | Implicare tehnică întârziată sau limitată, integrare insuficientă a considerentelor de sănătate publică, coordonare incompletă în ceea ce privește siguranța traficului și răspunsul în situații de urgență |
| Servicii de utilități și de urgență | Întreruperi ale serviciilor, acces limitat pentru intervenții de urgență | Lipsa coordonării în planificarea lucrărilor |
| Contractori / Muncitori | Interacțiunea cu locuitorii din zonă; siguranța la locul de muncă | Comunicare deficitară sau suprapunerea responsabilităților |
| Societatea civilă și ONG-urile | Monitorizarea performanței sociale și de mediu; promovarea transparenței | Implicare insuficientă sau flux de informații insuficient |
| Mass-media și presa locală | Diseminarea informațiilor publice și a alertelor | Actualizări inconsistente sau întârziate |
| Administrația Națională a Drumurilor | Unitatea de implementare a proiectului | Coordonare insuficientă și inoportună |

| Grupul părților interesate | Impact potențial / Interese | Riscul de excludere sau riscul de implicare |
|--|---|---|
| | | a implicării comunităților și instituțiilor afectate, în cazul în care volumul mare de muncă, personalul limitat sau prioritățile concurente ale proiectului pot reduce capacitatea PIU de a furniza informații consecvente, de a soluționa prompt reclamațiile și de a asigura participarea incluzivă la procesul decizional |
| Guvernul Republicii Moldova, Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale (MIDR) | Atragerea de investiții pentru modernizarea rețelei rutiere și îmbunătățirea capacităților logistice în Republica Moldova prin modernizarea infrastructurii existente și crearea de noi coridoare de transport. | Coordonare limitată la nivel înalt și proces decizional lent, în care prioritățile naționale concurente sau întârzierile administrative pot afecta aprobarea la timp a cerințelor proiectului, deciziile privind achiziția de terenuri și sprijinul la nivel politic pentru implicarea părților interesate |
| Donatori/finanțatori (BERD, Delegația UE) | Conformitatea, vizibilitatea și reputația proiectului | Raportarea limitată și la timp a problemelor sociale din parte beneficiarilor |

Tabelul 3-6: Prezentare generală a grupurilor de părți interesate

Notă: Registrul detaliat al părților interesate și datele de contact sunt furnizate în **Anexa B – Registrul părților interesate și date de contact**

3.3.4. Integrarea în ciclul proiectului

Implicarea părților interesate este integrată în punctele cheie de luare a deciziilor (etapa preliminară a proiectului – stabilirea domeniului de aplicare (scoping), etapa de comunicare a ESIA, implementarea proiectului – construcție, exploatare), astfel cum se detaliază în figura 3-2. Consultarea va fi adaptată obiectivelor fiecărei etape, asigurându-se că feedback-ul din partea comunităților și instituțiilor stă la baza măsurilor de proiectare și gestionare.

În conformitate cu EBRD PR10 (ESP 2019) și Notele orientative (2012, 2023), principala abordare privind implicarea părților interesate este consultarea participativă, care reprezintă un proces bidirecțional, incluziv și continuu, prin care părților interesate de proiect – în special celor afectate de proiect – li se furnizează informații relevante, ușor de înțeles și accesibile în timp util și li se oferă oportunități reale de a-și exprima opiniile și preocupările. Aceasta impune ca procesul de consultare să fie liber de constrângeri, intimidări și represalii, să fie proporțional cu riscurile și impactul social și de mediu ale proiectului și să fie adaptat nevoilor diferitelor grupuri de părți interesate, inclusiv persoanelor vulnerabile și defavorizate. Un aspect esențial este că o consultare participativă depășește comunicarea formală sau audierile publice: ea asigură că feedback-ul părților interesate este luat în considerare în mod activ și integrat în planificarea, proiectarea, măsurile de atenuare și luarea deciziilor pe tot parcursul ciclului de viață al proiectului, cu feedback clar cu privire la modul în care contribuțiile părților interesate au influențat rezultatele.

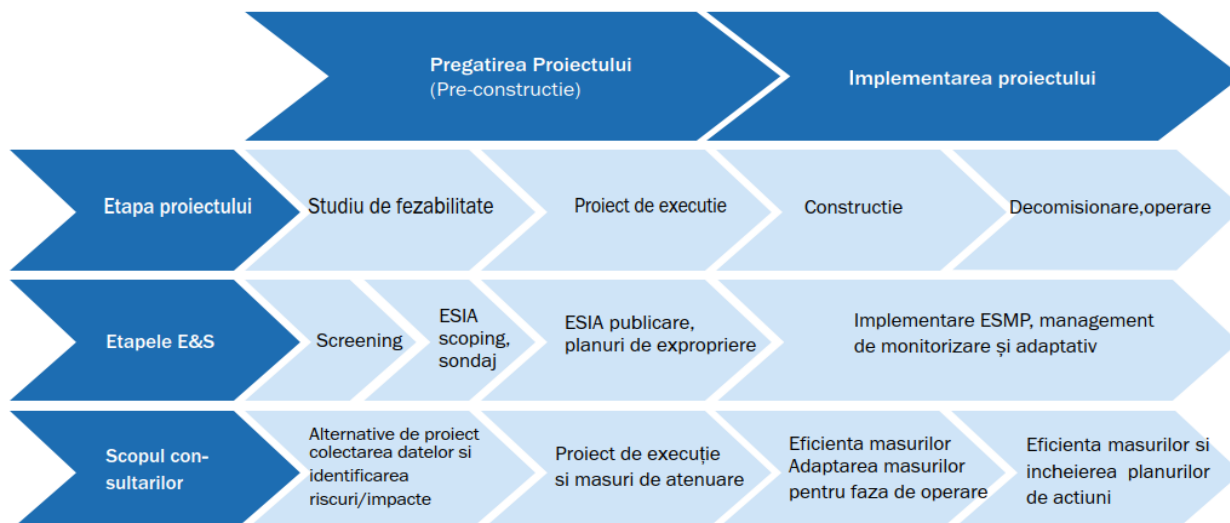


Figura 3-3: Implicarea părților interesate pe durata ciclului proiectului

3.3.5. Metode de consultare pe parcursul întregului ciclu de viață al proiectului

Metodele de consultare vor fi adaptate grupului de părți interesate și etapei:

| Metode de consultare | Scop/Descriere |
|--|--|
| Publicații electronice | Publicațiile online, precum anunțurile, invitațiile la consultări publice (publicate cu 10 zile înainte de consultări) sunt disponibile pe platformele web ale principalelor părți interesate, ale AND/PIU și ale APL (administrația publică locală) și pe platformele sociale precum Facebook/Viber, pentru a asigura o comunicare mai transparentă cu comunitățile. Linkurile către publicațiile online ale părților interesate utilizate pentru consultarea de evaluare sunt specificate în paragraful 5.3.2. |
| Comunicate de presă | Presa și mijloacele de informare în masă utilizate vor sensibiliza publicul cu privire la disponibilitatea documentelor menționate mai sus în fiecare etapă a proiectului, inclusiv linkurile către site-ul web al AND/PIU, unde documentele vor fi disponibile în format electronic. Presa și mijloacele de informare în masă vor fi utilizate, de asemenea, pentru a informa publicul cu privire la locul unde se află copiile fizice ale documentelor, astfel încât acesta să poată formula observații cu privire la acestea și, de asemenea, să le poată consulta fizic la întâlniri atunci când acestea sunt organizate și când data, ora și locul exacte sunt cunoscute. |
| Întâlniri publice și audieri | Comunicarea informațiilor ar trebui să încurajeze consultarea. Consultarea este un proces bidirecțional de dialog între echipa de implementare a proiectului și părțile interesate. Aceste consultări vor avea loc cel puțin de două ori pe an pe durata ciclului de viață al proiectului și vor oferi tuturor cetățenilor posibilitatea de a ridica probleme cu AND/PIU. AND/PIU va solicita, de asemenea, feedback din partea comunităților cu privire la modul în care consultările pot fi mai eficiente în implementare. Rezultatele acestor consultări vor fi documentate, convenite cu reprezentanții comunității și publicate pe site-ul web al AND/PIU. |
| Ateliere | Atelierele cu experți vor fi organizate pentru a consulta revizuirea și dezvoltarea proiectelor în faza de pre-construcție, construcție și exploatare. De asemenea, vor fi organizate mai multe ateliere cu cetățeni/părți interesate. Principalele teme ale acestor ateliere vor fi modalitățile de informare și sensibilizare a părților interesate cu privire la beneficiile proiectului, procedura de implementare stabilită, calendarul de implementare a proiectului, GRM. Alte teme relevante pentru aceste ateliere vor fi identificate în timpul implementarea proiectului. |
| FGD (discuții în grupuri focus) | FGD-urile ajută la identificarea preocupărilor locale, așteptărilor, riscurilor specifice locului și oportunităților, asigurând integrarea în ESIA a cunoștințelor comunității, a vulnerabilităților și a măsurilor de atenuare specifice contextului. Discuțiile detaliate în grupuri focus cu comunitățile sunt prezentate în paragraful 3.6.3. |
| Interviuri cu informatori cheie | Metodă de implicare a părților interesate vizate pentru a colecta informații specializate, bazate pe experiență, de la persoane cu cunoștințe aprofundate despre condițiile locale, procesele instituționale și impactul potențial al proiectului. Acestea sprijină etapa evaluării domeniului de aplicare și a impactului (scoping), furnizând informații calitative despre probleme de mediu, sociale, de utilizare a terenurilor, de sănătate și de guvernare, contribuind la identificarea riscurilor, la perfecționarea măsurilor de atenuare și la completarea datelor obținute din sondaje și consultări publice. |
| Chestionar socio-economic | Documentați condițiile socio-economice ale gospodăriilor, modelele existente de utilizare a terenurilor și prezența oricăror drepturi formale sau informale asupra terenurilor. Acest lucru ajută la identificarea persoanelor potențial afectate, la înțelegerea dependențelor de mijloacele de subsistență și la stabilirea punctului de referință pentru evaluarea impactului proiectului, a eligibilității pentru despăgubiri și a măsurilor viitoare de relocare sau de restabilire a mijloacelor de subsistență. Formularul chestionarului este prezentat în ANEXA A . |
| Broșuri/note informative | Vor fi elaborate și distribuite în cadrul reuniunilor/consultărilor publice/ instituții publice (LPA, FGD etc.) broșuri cu informații care ar putea prezenta un interes mai mare pentru părțile afectate, cum ar fi beneficiile investițiilor propuse. |

| Metode de implicare | Scop/Descriere |
|--|--|
| | Broșurile vor fi disponibile în limbile română/rusă. ANEXA D |
| Panouri informative | Utilizarea panourilor informative ale APL. Pe aceste panouri informative vor fi afișate informații legate de proiect, relevante pentru fiecare etapă de implementare a proiectului. |
| Scrisori | Scrisorile vor fi un instrument utilizat pentru a facilita procesul de implementare al proiectului printr-o bună colaborare între entitățile de implementare și alte părți interesate. |
| Rapoarte | Rapoartele vor fi utilizate pentru a monitoriza implementarea proiectului și pentru a informa principalele părți interesate ale proiectului. |
| E-mailuri | Pentru a facilita comunicarea între entitățile de implementare |
| GRM (mecanism de soluționare a reclamațiilor) | GRM va fi stabilit în conformitate cu cerințele PR10 ale BERD. Pentru proiect va fi creat un mecanism special de soluționare a reclamațiilor. Părțile interesate vor putea depune reclamații, anonim, prin telefon sau online, utilizând formularul GRM online al AND/PIU. |
| Registrul reclamațiilor | În cazul în care reclamațiile, inclusiv cele transmise prin intermediul platformei online, sunt înregistrate (inclusiv reclamațiile transmise prin poștă sau în scris) și păstrate, urmărite și soluționate prin intermediul unei baze de date. |

Tabloul 3-7: Prezentare generală a metodelor de implicare

3.4. Grupuri vulnerabile sau defavorizate

În contextul ESIA și în conformitate cu Politica de mediu și socială a BERD (2019), vulnerabilitatea se referă la capacitatea redusă a unei persoane, a unei gospodării sau a unei comunități de a anticipa, face față, rezista sau de a se recupera în urma impactului negativ al unui proiect. Grupurile vulnerabile sunt cele care pot suferi efecte disproporționate sau diferențiate în timpul planificării, construcției sau exploatării proiectului din cauza statutului lor social, condiției economice, sănătății, vârstei, sexului, dizabilității, izolării geografice sau altor factori specifici contextului.

Vulnerabilitatea depinde, așadar, de context și poate varia de-a lungul traseului M3 în funcție de caracteristicile demografice locale, accesul la servicii, dependența de terenuri, nivelurile de venit și expunerea la riscuri de mediu și de sănătate.

În Moldova, grupurile vulnerabile sunt identificate prin intermediul mai multor politici naționale, instrumente statistice și cadre de protecție socială, inclusiv Strategia națională de protecție socială, Legea privind asistența socială, datele din sondajul privind bugetul gospodăriilor și înregistrările serviciilor sociale la nivel de raion.

Grupurile vulnerabile recunoscute la nivel național includ, de obicei: **Persoanele în vârstă**, în special cele care trăiesc singure sau în gospodării izolate din mediul rural, **Gospodăriile conduse de femei și femeile expuse riscului de violență de gen**, **gospodăriile cu venituri mici**, inclusiv cele dependente de alocații sociale, **copiii, inclusiv copiii de vârstă preșcolară și școlară**, **persoanele cu dizabilități sau afecțiuni cronice**, **gospodăriile numeroase (5+ persoane)** cu venituri limitate și instabile, **grupurile de romi sau alte minorități**, acolo unde există (identificate prin auto - afiliere voluntară), **gospodăriile de migranți sau dependente de remitențe**, **gospodăriile fără drept de proprietate înregistrat** sau utilizatorii informali de terenuri.

3.4.1. Metoda de identificare

Grupurile vulnerabile au fost identificate prin analiza datelor demografice din APL (Strategii locale de dezvoltare socio-economică elaborate de fiecare comunitate sau per raion), din colectarea de date primare efectuată - **ANEXA G**, informații furnizate de asistenții sociali și observații din teren în timpul vizitelor la fața locului. Criteriile au inclus sexul, vârsta, dizabilitatea, venitul, statutul etnic sau lingvistic și izolarea geografică. Această abordare urmează metodologia descrisă în Nota orientativă a BERD (2012) § 3.3 – Identificarea și implicarea grupurilor vulnerabile.

3.4.2. Grupuri vulnerabile identificate și măsuri de implicare adaptate

| Grup | Preocupări specifice / Impact potențial | Măsuri de implicare adaptate |
|---|--|--|
| Femeile și gospodăriile conduse de femei | Pot întâmpina riscuri legate de siguranță și mobilitate în timpul construcției; reprezentare limitată în procesul decizional | Invitații la întâlniri; asigurarea prezenței facilitatorilor de sex feminin și a unui program compatibil cu îndatoririle casnice |
| Persoane în vârstă | Mobilitate redusă; dificultăți în accesarea informațiilor sau a locurilor de întâlnire | Utilizarea panourilor de afișaj locale, vizite la domiciliu și activități de informare ale autorităților locale; asigurarea de locuri de așezare/transport la evenimente |
| Persoane cu dizabilități | Limitări fizice de acces la locurile de consultare; riscuri de siguranță la trecerile de pietoni | Asigurarea de locuri fără bariere; coordonarea cu asistenții sociali |
| Gospodării cu venituri mici sau șomeri | Sensibilitate sporită la accesul temporar sau la întreruperea veniturilor | Furnizarea de informații prin intermediul asistenților sociali; evidențierea oportunităților locale de angajare |
| Minorități etnice sau lingvistice (găgăuzi, romi, vorbitori de limbă rusă) | Bariere lingvistice și încredere scăzută în instituții | Furnizarea de materiale traduse (RO/RU) și facilitatori bilingvi; implicarea liderilor comunității |
| Copii, elevi, acasă și în instituțiile de învățământ | Riscuri de siguranță din cauza traficului din zona școlilor | Coordonarea sesiunilor de sensibilizare cu profesorii și autoritățile locale |

Tabelul 3-8: Prezentare generală a grupurilor vulnerabile identificate

3.4.3. Consultare participativă cu grupurile vulnerabile

Concluziile din această secțiune sunt integrate în Planul de implicare și Cadrul de monitorizare pentru a asigura participarea egală și urmărirea grupurilor vulnerabile în toate fazele proiectului.

| Grup | Activitate |
|--|--|
| Vulnerabilitate în contextul planificării consultării părților interesate și a activităților de comunicare | |
| Tinerii cu vârsta sub 18 ani care pot: (1) să întreprindă activități cu risc ridicat pe care persoanele mai în vârstă sunt mai puțin susceptibile să le întreprindă, cum ar fi încercarea de a intra în zone în care se desfășoară lucrări de construcție; și (2) să aibă o înțelegere slabă a riscurilor legate de siguranța rutieră și să aibă nevoie de asistență din partea adulților atunci când traversează drumurile sau merg pe jos în apropierea unor porțiuni de drumuri aglomerate. | Implicarea directă în școli sau cu administrația școlilor din localitățile traversate de ruta M3 sau foarte apropiate de ruta M3 (Loturile 1-4), înainte de începerea construcției, pentru a discuta riscurile legate de construcție în timpul lucrărilor și riscurile legate de siguranța rutieră în timpul exploatării. Trebuie menționat că, întrucât în unele sate școlile sunt închise din cauza numărului redus de copii din localitate și a devenit imposibilă întreținerea infrastructurii școlare, copiii sunt transportați zilnic la cele mai apropiate școli din satele mai mari. |
| Persoanele cu sănătate precară, persoanele cu dizabilități, inclusiv utilizatorii de scaune cu roțile, persoanele surde și/sau cu deficiențe de vedere și persoanele cu mobilitate redusă care ar putea să nu fie în măsură sau dispuse să participe la evenimente de consultare publică. | Implicarea prin intermediul ONG-urilor și grupurilor societății civile care se concentrează pe nevoile persoanelor cu nevoi suplimentare de mobilitate. Gospodăriile vulnerabile sunt înregistrate și se află sub supravegherea asistenților sociali, care sunt angajați ai primăriei și responsabili de comunicarea cu persoanele vulnerabile, pentru a se asigura că toți membrii gospodăriei sunt conștienți de proiect, de riscurile pentru sănătatea și siguranța comunității în timpul construcției și pentru a discuta alte subiecte care îi preocupă. |
| Minorități etnice sau lingvistice (găgăuzi, romi, vorbitori de limbă rusă) | Consultările vor avea loc în formate accesibile, bilingve (română /rusă) |
| Vulnerabilitatea în contextul exproprierii | |
| Femeile și gospodăriile conduse de femei | Femeile și gospodăriile conduse de femei identificate în cadrul sondajelor RAP și implicate prin vizite la domiciliu, grupuri de discuții exclusiv cu femeile și activități de sensibilizare personalizate, cu sprijinul autorităților locale și al asistenților sociali. |
| Persoane în vârstă | Persoanele vârstnice identificate în cadrul sondajelor RAP și implicate prin consultări la nivel de gospodărie, vizite la domiciliu și întâlniri restrânse, accesibile, facilitate de APL și asistenți sociali. |
| Gospodării cu venituri mici sau șomeri | Gospodăriile cu venituri mici sau șomeri identificate în cadrul sondajelor RAP și implicate prin vizite la domiciliu, activități de informare din ușă în ușă și micro-consultări specifice coordonate cu APL și asistenți sociali. |
| Persoane cu dizabilități | Persoane cu dizabilități identificate în cadrul sondajelor RAP și implicate prin consultări la nivel de gospodărie, accesibile, individuale și sprijin coordonat din partea autorităților locale, asistenților sociali și ONG-uri relevante. |

Tabelul 3-9: Activități pentru a asigura participarea diferitelor grupuri

3.5. Implicarea părților interesate

Această secțiune oferă o imagine de ansamblu asupra implicării părților interesate și a activităților de comunicare a informațiilor întreprinse pe parcursul dezvoltării proiectului de reabilitare a drumului M3, începând cu primele studii de fezabilitate și continuând cu etapa de definire a domeniului de aplicare (scoping) și procesul de evaluare a impactului asupra mediului și societății (ESIA). Aceasta rezumă succesiunea consultărilor, comunicărilor și mecanismelor participative aplicate de-a lungul timpului, subliniind modul în care contribuțiile părților interesate au influențat proiectarea, planificarea măsurilor de atenuare și procesul decizional. Capitolul evidențiază, de asemenea, evoluția practicilor de implicare, instrumentele utilizate pentru a asigura transparența și alinierea tuturor activităților la legislația națională și la cerințele Cerinței de performanță 10 (PR10) a BERD.

3.5.1. Consultare istorică

Primul proces complex de consultare privind întregul traseu al M3 a fost realizat în cadrul studiului de fezabilitate pentru reabilitarea și extinderea drumului M3 Chișinău-Giurgiulești/hotar cu România în 2009, realizat de KOKCS Ingenieure Germania și Universin SRL Moldova. Au fost organizate consultări publice participative cu o gamă largă de părți interesate din zona proiectului. Consultările s-au desfășurat în principal în trei formate, după cum urmează:

- Întâlniri de definire a domeniului de aplicare (scoping) cu o gamă largă de părți interesate, organizate în perioada 22-23 octombrie 2008 în trei locații strategice de-a lungul coridorului proiectului – raioanele Cimișlia, Comrat și satul Giurgiulești;
- Discuții în grupuri focus cu un eșantion reprezentativ de bărbați și femei din satele situate de-a lungul coridoarelor rutiere propuse;
- Interviu cu informatori cheie, inclusiv funcționari ai guvernului, primari locali și președinții ai consiliilor raionale; funcționari și personal ai agențiilor naționale și locale de dezvoltare, manageri ai companiilor de utilități/servicii, organizații neguvernamentale și alte părți interesate. La procesul de consultare au participat în total 104 persoane.

Proiectul detaliat pentru **lotul 1 (Aeroportul I/C Chișinău–Porumbrei, 34,4 km)** — care vizează reabilitarea porțiunii de traseu M3 între km 10+000 și km 44+350 — s-a bazat direct pe studiul de fezabilitate din 2009, iar activitățile de implicare s-au limitat la cele întreprinse pentru acel studiu. Proiectul elaborat în 2014 a primit aprobarea expertizei ecologice de stat, autorizând construcția în conformitate cu legislația de mediu în vigoare la momentul respectiv. Datorită revizuirilor ulterioare ale cerințelor naționale de mediu, proiectul actualizat necesită acum o nouă autorizație de mediu; cu toate acestea, *nu s-a desfășurat nicio activitate suplimentară participativă de implicare a părților interesate pentru această secțiune. Pentru lotul 2 (Porumbrei–Cimișlia, 19 km)* — extinderea drumului existent de la două la patru benzi — secțiunea dintre km 44+420 și km 63+430, porțiunea inițială a fost construită în 2022 ca drum cu două benzi (faza I), incluzând terasamente și structuri de poduri proiectate pentru viitoarea configurație cu patru benzi. Achiziția terenurilor a fost finalizată în timpul fazei I, iar autorizațiile de mediu pentru dezvoltarea completă a celor patru benzi au fost obținute înainte de *începerea* lucrărilor. *Proiectul detaliat pentru faza 2 nu a fost încă elaborat și nu a avut loc nicio implicare participativă a părților interesate în această etapă.*

Pentru lotul 3 (Cimișlia–Comrat, 12 km) – reabilitarea traseului existent M3 între km 70+350 și km 82+430 – nu a fost pregătit până în prezent niciun studiu de fezabilitate și niciun proiect detaliat și *nu au fost întreprinse activități de implicare a comunităților locale*.

Pentru lotul 4 (ocolitoarea Giurgiulești și drumurile de legătură la frontieră, în total 6,2 km), studiul de fezabilitate și proiectul detaliat au fost pregătite în 2024. Autorizațiile de mediu pentru lotul 4 – 0191/401/2024 și 0191/566/2024 – au fost emise pe baza evaluărilor preliminare de impact și au fost făcute publice pe platformele Agenției de Mediu și ale beneficiarilor proiectului. Au fost organizate consultări cu Poliția de Frontieră zona Sud, Serviciul Vamal al Republicii Moldova și reprezentanți ai satului Giurgiulești. Cu toate acestea, *nu a fost organizată nicio consultare publică participativă cu comunitatea*, implicarea fiind limitată la reprezentanții comunității locale.

În 2024, au avut loc audieri publice la Primăria Giurgiulești, cu 29 de participanți, referitoare la proiectul punctului de trecere a frontierei, în cadrul cărora s-a ridicat problema necesității urgente de a construi o centură de ocolire a satului Giurgiulești².

| Nr | Întrebarea locuitorilor din Giurgiulești | Răspunsul consultantului |
|----|---|---|
| 1 | De ce nu este inclusă în acest proiect al Băncii Mondiale construirea șoselei de ocolire a satului Giurgiulești (conexiunea șoselei R34 cu M3 pe o distanță de aproximativ 4 km)? | Această șosea de centură nu face obiectul acestui proiect. Guvernul Moldovei trebuie să decidă cu privire la aprobarea acestei construcții și la sursele de finanțare. MRCP va acorda atenție infrastructurii asociate care poate împiedica sau ajuta la atingerea obiectivelor proiectului pentru o mai bună conectivitate rurală și regională. |
| 2 | Dacă drumurile locale de pe teritoriul Giurgiulești vor fi utilizate de camioane și utilaje grele, insistăm ca drumurile locale afectate de tranzitul camioanelor să fie reabilitate în consecință. | Da, este posibil. Dar utilizarea drumurilor locale pentru transportul de materiale și tranzit este supusă aprobării inginerului și administrației publice locale. Administrația publică locală poate stabili condiții pentru reabilitarea după utilizarea drumurilor locale la starea lor inițială, poate limita timpul de acces și poate interzice circulația pe anumite străzi. |
| 3 | Încurajăm accelerarea construcției drumului de ocolire al satului și, în plus, examinarea drumului care duce la port ca variantă de acces vamal la BCP. Care va fi lățimea drumului de ocolire? | Această șosea de centură nu face obiectul acestui proiect. Probabil va avea două benzi (7 m de carosabil). Guvernul trebuie să decidă cu privire la aprobarea acestei construcții și la sursele de finanțare. MRCP va acorda atenție infrastructurii asociate care poate împiedica sau ajuta la atingerea obiectivului proiectului de o mai bună conectivitate rurală și regională. |

Tabelul 3-10: Prezentare generală a întrebărilor adresate

Aceste activități anterioare au stabilit baza inițială de implicare a părților interesate pentru loturile 1-4 și pașii ulteriori pentru abordarea implicării participative a părților interesate în legătură cu SEP-ul actual.

3.5.2. Consultări în etapa de definire a domeniului de aplicare al ESIA - Scoping (Loturile 1-4)

Metodologia aplicată pentru stabilirea domeniului de aplicare al implicării părților interesate s-a bazat pe o evaluare cuprinzătoare a factorilor contextuali cei mai relevanți pentru părțile afectate și interesate. Abordarea a luat în considerare nivelul actual de avansare al proiectului detaliat, stadiul proceselor de autorizare de mediu, cadrul național de achiziție a terenurilor și progresul implementării acestuia, categoria drumului (drum expres), precum și gradul și intensitatea interacțiunilor comunitare observate de-a lungul loturilor 1-4. Aceste elemente au contribuit în mod colectiv la identificarea temelor prioritare, a grupurilor de părți interesate și a nivelului de aprofundare și calendarului necesar pentru activitățile de implicare.

Proiectele din categoria A trebuie să desfășoare un proces formalizat de consultare participativă, integrat în fiecare etapă a procesului de evaluare a impactului asupra mediului și societății (ESIA) (etapa de definire a domeniului de aplicare (scoping) și pachetul de informare ESIA).

² Extras din consultările publice privind **proiectul de conectivitate rurală din Moldova (P180153)**

Implicarea părților interesate în etapa de definire a domeniului de aplicare (scoping) pentru traseul M3 Tranșa 2 a avut ca scop identificarea persoanelor afectate sau interesate, identificarea preocupărilor specifice locației și rafinarea domeniului de aplicare al ESIA. Părțile interesate au fost identificate în cadrul unui atelier intern organizat la 29 august 2025 cu Administrația Națională a Drumurilor, pe baza a două dimensiuni – gradul de impact și nivelul de interes – și grupate astfel: ministere și agenții naționale; autorități regionale și raionale; administrații locale; comunități afectate de proiect (rezidenți, proprietari de terenuri, întreprinderi); lucrători și reprezentanți ai forței de muncă; potențiali furnizori și contractori; societatea civilă și ONG-uri tematice; presa locală și mass-media online. Registrul detaliat al părților interesate și datele de contact sunt prezentate în **ANEXA B**.

Metodele utilizate pentru etapa de evaluare a implicării *Notă orientativă a BERD privind comunicarea informațiilor și implicarea părților interesate 2023* sunt detaliate mai jos.

Instrumente de comunicare a informațiilor

Anunțurile cu privire la proiect au fost publicate de Administrația Națională a Drumurilor și de autoritățile locale și regionale pe site-urile lor web și pe rețelele de socializare. Având în vedere prevalența grupurilor comunitare Viber și Facebook, administrațiile locale au utilizat și aceste canale pentru a ajunge rapid la rezidenți și a colecta feedback. În cazul în care prezența online este limitată, anunțurile au fost afișate fizic în clădirile primăriilor. Această abordare multiplă a îmbunătățit acoperirea și a asigurat că chiar și comunitățile mici sau îndepărtate au fost informate cu privire la proiect, consultările viitoare și calea de urmat pentru întrebări sau reclamații. **Broșura A4** utilizată în etapa de definire a domeniului de aplicare (scoping) este prezentată în **ANEXA C – Registrul detaliat al părților interesate implicate în definirea domeniului de aplicare**.

| Loturi (1-4) | Părți interesate | Anunț publicat (online) |
|--------------|--|--|
| 1-4 | Administrația Națională a Drumurilor | https://www.andsa.md/consultari-publice-anunturi-si-procese-verbale/anunt-cu-privire-la-lansarea-proiectului-de-evaluare-impactului-de-mediul-social-si-siguranta-rutiera-pe-traseul-m3/ |
| 1 | Comuna Băcioi, Primărie | https://bacioi.md/2025/09/12/anunt-cu-privire-la-lansarea-proiectului-de-evaluare-a-impactului-de-mediul-social-si-siguranta-rutiera-pe-traseul-m3/ |
| 1 | Consiliul Raionului Ialoveni | https://il.md/2025/09/10/autoritatile-lanseaza-studiul-privind-impactul-de-mediul-si-siguranta-rutiera-pe-traseul-m3/ |
| 1 | Primăria comunei Răzeni | https://www.facebook.com/share/p/1CAiHQeqyG/?mibextid=wwXlfr |
| 1 | Primăria comunei Horești | https://horesti.md/2025/09/10/anunt-7/ https://www.facebook.com/primaria.horesti/ |
| 1 | Comuna Țipala, Primărie | https://tipala.primarie.md/news/lansarea-proiectului-de-evaluare-a-impactului-de-mediul-social-si-siguranta-rutiera-pe-traseul-m3/ |
| 2-3 | Consiliul Raional Cimișlia | https://raioncimislia.md/2025/09/10/anunt-cu-privire-la-lansarea-proiectului-de-evaluare-a-impactului-de-mediul-social-si-siguranta-rutiera-pe-traseul-m3/ https://www.facebook.com/share/p/14H9NgJReYL/?mibextid=wwXlfr |
| 2-3 | Primăria orașului Cimișlia | https://www.facebook.com/share/p/1Ah1ne5PhF/?mibextid=wwXlfr |
| 2 | Primăria comunei Porumbrei | https://www.facebook.com/share/p/16ZYYWAeFC/?mibextid=wwXlfr |
| 2 | Comuna Sagaidac, Primărie | publicat pe panoul informativ din fața clădirii principale a primăriei |
| 2 | Primăria satului Grădiște | https://primariagradiste.md/2025/09/09/anunt-cu-privire-la-lansarea-proiectului-de-evaluare-a-impactului-de-mediul-social-si-siguranta-rutiera-pe-traseul-m3/ https://www.facebook.com/share/p/1EjGFhBmeh/?mibextid=wwXlfr |
| 2 | Comuna Ecaterinovca, Satul Coștangalia | publicat pe panoul de informare din fața clădirii principale a primăriei |
| 3 | Primăria Ciucur-Mingir | https://www.facebook.com/share/p/1671UyCEXX/?mibextid=wwXlfr https://ciucurmingir.sat.md/2025/09/09/anunt-cu-privire-la-lansarea-proiectului-de-evaluare-a-impactului-de-mediul-social-si-siguranta-rutiera-pe-traseul-m3/ |
| 4 | Consiliul raional Cahul | https://cahul.md/anunt-cu-privire-la-lansarea-proiectului-de-evaluare-a-impactului-de-mediul-social-si-siguranta-rutiera-pe-traseul-m3/ https://www.facebook.com/share/p/18uZ8g8izH/?mibextid=wwXlfr |
| 4 | Primăria orașului Cahul | https://primariacahul.md/media-category/noutati-si-evenimente/se-lanseaza-evaluarea-impactului-pentru-modernizarea-traseului-m3- |

| Loturi (1-4) | Părți interesate | Anunț publicat (online) |
|--------------|-------------------------------|---|
| | | chisinau-comrat-giurgiulesti-frontiera-cu-romania https://www.facebook.com/share/p/19vYq5bgen/?mibextid=wwXlfr |
| 4 | Primăria satului Giurgiulești | https://www.facebook.com/story.php?story_fbid=3163525133814073&id=100004698518744&mibextid=wwXlfr&rid=h2QM1WBVmaFzI5Ny# |
| 4 | Primăria satului Cășlița-Prut | https://www.facebook.com/share/p/14Jqox5ZQhF/?mibextid=wwXlfr |

Tabelul 3-11: Prezentare link al anunțului publicat

Publicarea prin utilizarea mai multor canale a demonstrat eficacitatea diseminării informațiilor și a colectării feedback-ului din partea rezidenților (63 de rezidenți și-au exprimat îngrijorarea cu privire la proiectarea efectivă a drumului și au formulat recomandări). Înregistrările feedback-ului (scrisori oficiale, solicitări din partea comunității) sunt prezentate în **ANEXA A**, care va fi inclusă în primul Raport anual privind performanța socială și de mediu, pentru a demonstra modul în care feedback-ul părților interesate este utilizat în mod continuu pentru a îmbunătăți proiectarea și performanța generală a proiectului.

Panourile informative din satele din zona de interes a proiectului, în special cele amplasate în fața sau în interiorul clădirilor primăriei, sunt utile și familiare pentru furnizarea de actualizări periodice, notificări și detalii privind mecanismele de contact sau de reclamații către comunitățile locale, în special în cazul în care panourile informative sunt deja un mijloc consacrat de diseminare a informațiilor.



Figura 3-4: Exemple de publicații pe panouri informative

Consultări publice cu reprezentanții locali și locuitorii satelor din loturile 1-4

| Data | Localitate / Părți interesate implicate | Feedback/Preocupări/Probleme |
|------------|---|--|
| 28.08.2025 | (Loturile 1, 2) Satul Porumbrei, primar | Nu au avut loc consultări recente cu privire la proiectele actuale și s-a salutat dialogul de definire a domeniului de aplicare (scoping) ca o șansă de a alinia lucrările la drumuri cu dezvoltarea locală. Comuna a raportat o dinamică puternică a întoarcerii diasporei (locuințe noi în fiecare an), o acoperire foarte mare a rețelei de gaze, investiții recente în canalizare și înscrieri școlare stabile – indicatori ai unei așezări în creștere, care va beneficia de acces îmbunătățit și siguranță rutieră. Primăria s-a angajat să furnizeze extrase cadastrale pentru a verifica terenurile care ar putea fi afectate de lărgirea drumului și pentru a ajuta la organizarea de grupuri de discuții cu fermierii și întreprinderile de pe marginea drumului. |
| 28.08.2025 | (Lotul 4) Satul Giurgiulești, primar | Siguranța și gestionarea accesului, integrarea cu logistica de frontieră și proiectele regionale sunt o prioritate în sud. Primarul și consiliul local au subliniat necesitatea urgentă de a devia fluxurile de trafic greu din centrul satului, după două decenii de trafic intens. Drumul de ocolire a fost considerat unanim ca fiind cea mai importantă îmbunătățire pentru bunăstarea și siguranța comunității. Serviciile locale sunt relativ puternice pentru o comună mică (școală, grădiniță, clinică, bibliotecă, muzeu; acoperire extinsă cu apeduct), dar există încă lacune, în special rețeaua de canalizare incompletă și o moștenire de deșeuri negestionate pe care APL încearcă să o sistematizeze. Administrația a oferit informații privind terenurile la nivel de parcelă pentru drumul de ocolire și și-a confirmat disponibilitatea de coordonare cu Portul Liber Internațional Giurgiulești și cele două puncte de trecere a frontierei (Giurgiulești–Galați și Giurgiulești–Reni), astfel încât logistica construcției și gestionarea viitoare a traficului să fie coerente. |

| Data | Localitate / Părți interesate implicate | Feedback/Preocupări/Probleme |
|------------|---|---|
| | | Autoritățile locale au solicitat ca zonele de parcare și staționare a camioanelor să fie planificate în mod coerent cu drumul de ocolire și au remarcat interfața cu drumul de ocolire Slobozia-Mare, aflată în prezent în construcție. |
| 28.08.2025 | (Lotul 4) Consiliul raional Cahul, vicepreședinte | Impactul construcției Administrația a reconfirmat preocupările comunității, subliniind fisurile din clădiri și costurile de reparații ale gospodăriilor atribuite vibrațiilor provocate de vehiculele grele, și a susținut planul de amenajare a unei zone de parcare pentru camioane și îmbunătățiri logistice în apropierea frontierei, pentru a facilita staționarea mărfurilor internaționale. Consiliul Raional a subliniat, de asemenea, existența unei rețele de strategii regionale (apă, deșeuri, transport, climă, sănătate publică) care ar trebui să constituie cadrul de atenuare și monitorizare a proiectului. |
| 12.09.2025 | (Lotul 1) Satul Băcioi, Primar | Preocupări privind siguranța și accesul în zonele peri-urbane la intersecții și de-a lungul fațadelor dens populate Primarul a solicitat amenajarea unei intersecții corespunzătoare la km 13+243 (benzi de accelerare/decelerare) pentru a deservi o zonă rezidențială în creștere, bariere fonice de-a lungul perimetrului drumului locuite și o nouă facilitate de întoarcere în apropiere de Străisteni pentru a sprijini o zonă industrială emergentă. |
| 12.09.2025 | (Lotul 1) Satul Horești, satul Țipala, Primarii | Siguranța și gestionarea accesului Horești și Țipala au subliniat necesitatea de a regulariza și de a securiza modelele de acces care au evoluat de-a lungul timpului: întreprinderile și fermele se bazează pe multiple intrări informale; locuitorii folosesc întoarceri în U nesigure în apropierea unei stații de alimentare cu combustibil pentru a evita ocoliri lungi; iar vizibilitatea redusă pe timp de noapte contribuie la coliziuni. Ambele comune au solicitat ca toate accesele să fie verificate din punct de vedere al siguranței, ca intersecția rotundă L465 să fie iluminată și ca mișcările utilajelor agricole să fie luate în considerare în mod explicit în proiectare. |
| 18.09.2025 | (Lotul 1) Satul Răzeni, Primar | Intersecții sigure, semnalizate și iluminate, cu benzi de accelerare/decelerare Răzeni, despărțit de M3, a semnalat un risc ridicat de accidente la intrările în sat și un pericol deosebit pentru pietonii care traversează spre cimitirul de pe partea opusă; comuna a susținut separarea completă a medianei, eliminarea traversărilor la nivel, accesul controlat cu benzi de accelerare/decelerare (inclusiv la km 28 spre livezi) și rute alternative paralele pentru vehiculele restricționate de pe drumul expres. |
| 18.09.2025 | (Lotul 1) Discuție în grup cu persoane în vârstă (20 de participanți) | Soluții formale pentru pietoni în cazul în care comunitățile sau destinațiile (de exemplu, cimitirele) se află de cealaltă parte a carosabilului; și măsuri pentru descurajarea traficului de tranzit în sate. Locuitorii din Răzeni au întărit punctele principale ale primarului și au adăugat cereri pentru iluminat continuu și treceri formalizate. |
| 19.09.2025 | (Lotul 2) Satul Sagaidac, Primar | Primarul a raportat un acces de bază bun și a considerat extinderea de la 2 la 4 benzi ca un beneficiu net pentru siguranță și legături economice, cu condiția ca impactul temporar al construcției să fie bine gestionat. |
| 20.09.2025 | (Lotul 3) Satul Ciucur-Mingir, Primărie | Administrația a semnalat un fenomen recurent, și anume faptul că șoferii trec prin satul cu viteză mare pentru a evita monitorizarea de pe traseul M3, astfel s-a solicitat semnalizare și restricții la intersecția M3 cu intrarea în sat pentru a descuraja traficul de tranzit. |
| 18.12.2025 | (Lotul 3) Locuitorii din Ciucur Mingir | Au fost semnalate 63 de preocupări cu privire la siguranța rutieră a locuitorilor satului, solicitând intervenții urgente pentru repararea drumurilor de acces la ruta națională M3, pe motiv că acestea nu sunt asfaltate pe o distanță de câțiva metri, așa cum prevede regulamentul, ci au praguri înalte care cauzează probleme atât circulației transporturilor, cât și deplasării cetățenilor. |

Figura 3-5: Prezentare generală a consultărilor publice

Rezultatele etapei de definire a domeniului de aplicare (scoping) este descrisă în **ANEXA C** la SEP, inclusiv feedback-ul detaliat.

Întâlniri individuale cu întreprinderile situate de-a lungul drumului: Lotul 1- Exemple



Figura 3-6: Imagini de la întâlnirile față în față cu reprezentanții companiilor

Vizitele la fața locului și vizitele tematice cu primarii au fost efectuate ca metodă cheie de implicare pentru a identifica direct receptorii sociali, a observa condițiile locale, a identifica principalele preocupări ale rezidenților din zona de influență a proiectului și a colecta feedback specific contextului în legătură cu lucrările propuse de reabilitare a drumurilor și de construcție a unor drumuri noi. Aceste vizite au permis echipei de proiect să valideze prioritățile comunității, să evalueze potențialele căi de impact și să integreze informațiile obținute la nivel local în procesul de proiectare și planificare în curs.

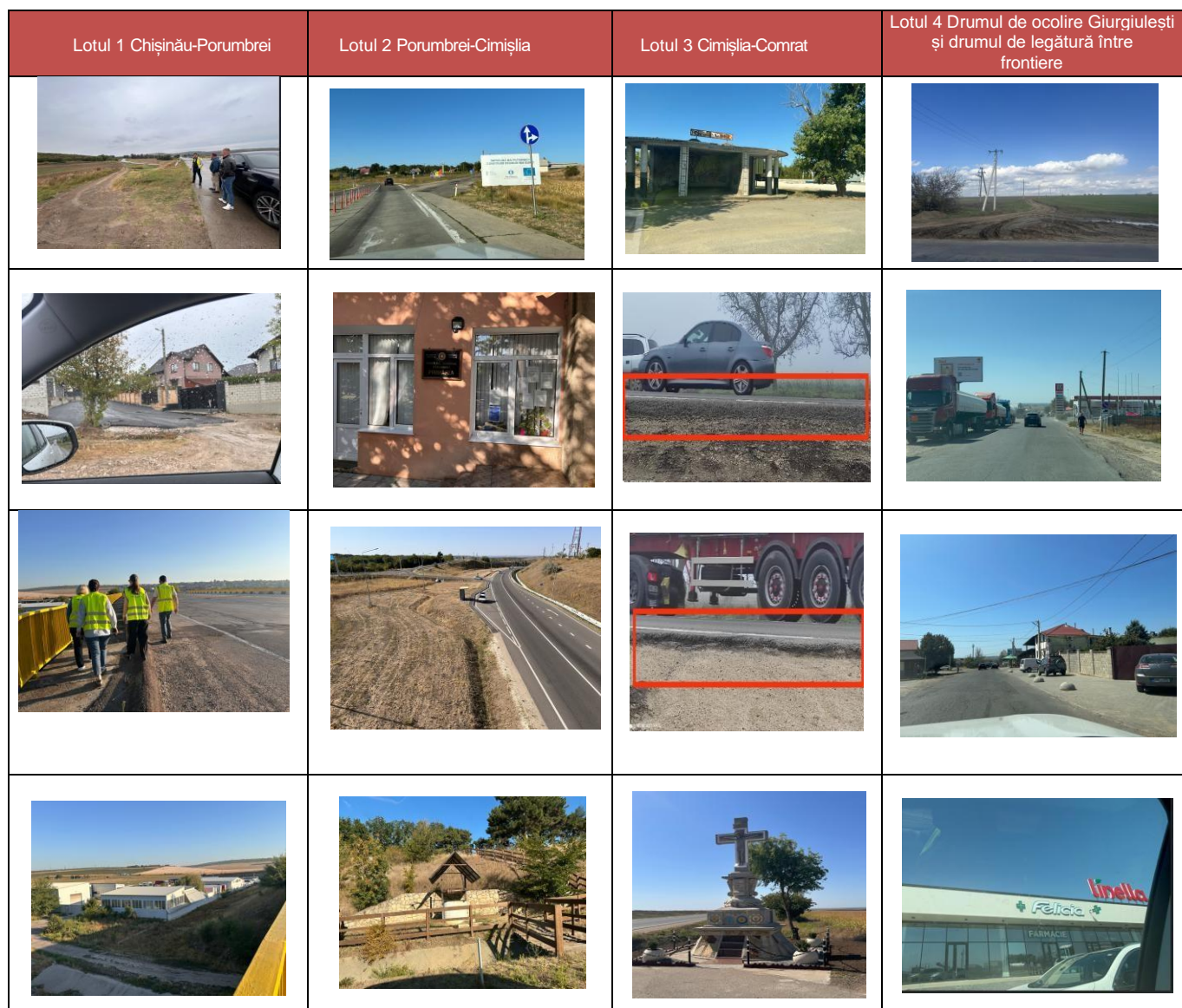


Figura 3-7: Vizite la fața locului Lot 1-4

Ateliere cu AND, ANTA pentru a discuta organizarea proiectului rutier în termeni de siguranță rutieră, capacitate și competență, politici și sisteme de management existente, conformitatea actuală cu politicile și strategiile UE, programe viitoare.

Organizarea lucrărilor pentru proiectul propus (gestionarea/supravegherea contractorilor pentru lucrările de construcție, gestionarea forței de muncă), gestionarea impactului asupra mediului și a impactului social, implicarea părților interesate și gestionarea reclamațiilor (forța de muncă, comunități), gestionarea exproprierii și compensării terenurilor, moșteniri din trecut, monitorizare, raportare și comunicare, performanța auditurilor de siguranță rutieră.



Figura 3-8: Întâlniri cu AND, ANTA

Angajamentul a subliniat, de asemenea, mecanismul de soluționare a reclamațiilor (GRM) care va fi gestionat prin Administrația Națională a Drumurilor. Au fost prezentate principiile de bază ale mecanismului GRM al proiectului: accesibil și gratuit; disponibil în limbile română și rusă, cu puncte de contact pentru bărbați și femei; acceptarea sesizărilor anonime; confirmarea primirii în termen de șapte zile lucrătoare; și posibilitatea de a apela la medierea independentă sau la instanțele judecătorești în orice moment. Au fost evidențiate dispoziții speciale pentru achiziționarea de terenuri și relocare (distribuirea în avans a pliantelor înainte de sondaje și la comunicarea evaluării; prezența pe teren pentru a explica opțiunile; și înregistrarea centralizată a reclamațiilor pentru a permite analiza tendințelor și luarea de măsuri corective în timp util). GRM va fi legat de registrele de reclamații ale contractorilor în timpul construcției și integrat cu sistemul de raportare AND/PIU, cu rezumate publice periodice pentru a construi încrederea în capacitatea de reacție.

În timpul fazei de definire a domeniului de aplicare (scoping) pentru proiectul de reabilitare a drumului M3 (loturile 1-4), a fost efectuată o cercetare ținută în mass-media pentru a completa identificarea părților interesate și a înțelege discursul public din jurul proiectului. Analiza s-a concentrat pe sursele de știri naționale și locale, site-urile web oficiale ale instituțiilor (Serviciul Vamal, AND, MIDR), comunicările UE/CEF și platformele de consultare publică.

Scopul acestei analize media a fost: identificarea **preocupărilor, așteptărilor și percepțiilor comunității**, în special în ceea ce privește drumul de ocolire Giurgiu-lești și infrastructura de frontieră adiacentă; urmărirea **consultărilor instituționale în curs** relevante pentru reabilitarea drumurilor, necesarul de terenuri și infrastructura vamală; identificarea **proiectelor sau inițiativelor legate de sau care influențează loturile 1-4 ale M3**, cum ar fi modernizarea frontierelor, extinderile TEN-T sau planurile de achiziții publice; furnizarea unui context pentru a informa strategia ESIA de implicare a părților interesate.

Rezultatele au arătat că acoperirea mediatică este cea mai puternică pentru **zona de frontieră Giurgiu-lești–Galați–Reni** (Lotul 4), unde așteptările comunității și inițiativele finanțate de UE beneficiază de o atenție semnificativă. Opiniile locale reflectă preocupări legate de trafic, siguranță, zgomot și calendarul construcției șoselei de centură. Portalurile instituționale (Serviciul Vamal, AND) evidențiază consultările procedurale, necesitățile în materie de proiectare și terenuri, precum și coordonarea cu programele UE, cum ar fi CEF.

Un rezumat al articolelor analizate este prezentat în **ANEXA C**.

Din această etapă de evaluare a domeniului de aplicare au reieșit aspecte cheie care vor contura procesul de ESIA și de proiectare.

| Nr. Aspecte cheie în etapa de evaluare | |
|--|---|
| 1. | Siguranța rutieră și gestionarea accesului sunt preocupările principale ale comunității în Lotul 1, Lotul 3 și în Giurgiu-lești: pentru Lotul 1, părțile interesate solicită separarea completă a medianelor pentru a preveni conflictele la nivel; intersecții sigure, semnalizate și iluminate, cu benzi de accelerare/decelerare; soluții formale pentru pietoni în cazul în care comunitățile sau destinațiile (de exemplu, cimitirele) se află de cealaltă parte a carosabilului; și măsuri pentru a descuraja traficul de tranzit în sate, pentru Lotul 3, părțile interesate solicită intervenții pentru repararea drumurilor de acces la rută națională M3, deoarece situația actuală creează probleme de siguranță rutieră și semnalizare de restricție, locuitorii din Giurgiu-lești așteaptă ocolirea Giurgiu-lești în următorii 20 de ani, iar în ceea ce privește drumul dintre granițe, cea mai mare preocupare se referă la parcare camioanelor. |

| | |
|----|--|
| 2. | Claritatea cadastrală și funciară este esențială: mai multe primării s-au angajat să furnizeze liste de parcele pentru a sprijini un proces transparent, conform PR5, dar au solicitat implicarea timpurie la nivel de proprietate pentru a evita neînțelegerile. |
| 3. | Impactul construcției trebuie controlat strict – praf, zgomot, iluminat nocturn, programul de lucru, devieri temporare și accesul la ferme și mici întreprinderi – susținut de o funcție clară de legătură, astfel încât problemele să fie rezolvate rapid la fața locului. |
| 4. | Biodiversitatea și zonele protejate necesită o abordare PR6 structurată: studii sezoniere, zone tampon și restricții de timp în apropierea siturilor Emerald și a zonelor umede din Prut de Jos, precum și un dialog timpuriu cu administratorii rezervațiilor pentru a alinia lucrările cu prioritățile de conservare. |
| 5. | Integrarea cu logistica de frontieră și proiectele regionale este o prioritate în sud: autoritățile locale au solicitat ca parcarile și zonele de staționare pentru camioane să fie planificate în mod coerent cu șoseaua de centură și au menționat interfața cu șoseaua de centură Slobozia-Mare, aflată în prezent în construcție. |
| 6. | Comunicarea și incluziunea sunt importante: locuitorii doresc informații actualizate periodice, formulate într-un limbaj simplu; grupurile vulnerabile au nevoie de acțiuni de sensibilizare specifice; iar feedback-ul comunității ar trebui să se reflecte în îmbunătățirile aduse proiectului. În cele din urmă, mai multe administrații locale au subliniat zgomotul ca o preocupare operațională pe termen mediu și au solicitat bariere în zonele populate din apropierea carosabilului. |

Tabetul 3-12: Probleme cheie menționate în cadrul consultării din etapa de definire a domeniului de aplicare

În ansamblu, consultarea preliminară a confirmat un sprijin puternic pentru obiectivele proiectului, cu condiția ca proiectul să abordeze în mod explicit punctele critice locale în materie de siguranță, realitățile legate de terenuri și acces și sensibilitățile ecologice. ESIA va continua să promoveze aceste priorități prin (i) concentrarea auditului de siguranță rutieră asupra intersecțiilor menționate și a riscurilor legate de fațadele clădirilor; (ii) aplicarea bunelor practici PR5 în ceea ce privește achiziția de terenuri, cu dialogul la nivel de parcelă încă din faza incipientă; (iii) formalizarea controalelor de construcție și a unei funcții de legătură cu comunitatea la nivel de șantier; (iv) realizarea unei evaluări a biodiversității aliniate la PR6, cu lucrări de teren sezoniere și planuri de calendar al lucrărilor în apropierea Emerald și a receptorilor din zonele umede; și (v) operaționalizarea GRM cu standarde clare de servicii și raportare publică. Aceste măsuri vor asigura că, contribuțiile părților interesate sunt transpuse în măsuri practice, reducând riscurile și îmbunătățind performanța socială și de mediu netă a investiției în proiectul M3 Tranșa 2.

3.5.3. Implicarea părților realizat în procesul evaluării impactului social și de mediu ESIA

În perioada 10-26 februarie 2026, Unitatea de implementare a proiectului (AND) și consultanții ESIA au desfășurat o campanie cuprinzătoare de implicare a părților interesate și de sondaj socio-economic de referință în toate așezările din zona de influență (Aol) a loturilor M3 1-4. Activitățile au fost aliniate la cerința de performanță PR 10 a BERD și la legislația națională privind consultarea publică și accesul la informații.

Implicarea a acoperit toate comunitățile din Aol din loturile 1-4, inclusiv Băcioi, Străisteni, Răzeni, Horești, Țipala, Porumbrei, Sagaidacul Nou, Sagaidac, Ecaterinovca-Coștangalia, Grădiște, orașul Cimișlia, Ciucur-Mingir, Cîșlița-Prut și Giurgiulești.

Peste 350 de participanți au luat parte la întâlnirile comunitare și au fost realizate peste 160 de sondaje la nivel de gospodărie. În toate localitățile, s-a aplicat o abordare standardizată și multilaterală de implicare, asigurând incluziunea și accesibilitatea:

Anunțuri publice și comunicarea informațiilor

Publicarea online a anunțurilor de consultare pe site-urile web ale AND și ale primăriilor, afișarea de *panouri informative* la sediile primăriilor și pe platformele locale, *distribuirea de pliante* cu descrierea proiectului, hărți și instrucțiuni GRM.



Primăria com. Băcioi aduce la cunoștința publicului organizarea unei consultări publice privind Proiectului de Evaluare a Impactului de Mediu, Social și Siguranță Rutieră pe traseul...

Figura 3-9: Exemple de anunțuri publice și comunicare de informații

Întâlniri comunitare și discuții în grupuri focus (FGD)

Organizate în fiecare localitate, asigurând participarea deschisă a rezidenților, proprietarilor de terenuri, fermierilor, întreprinderilor și instituțiilor sociale. Acestea au fost utilizate pentru a prezenta scopul proiectului, impactul preconizat, caracteristicile preliminare ale proiectului și procesul ESIA.



Figura 3-10: Imagini de la întâlnirile comunitare și FGD

Studiul socio-economic de referință

Chestionare structurate la nivel de gospodărie implementate în toate localitățile (Loturile 1-4), acoperind: date demografice, venituri, ocuparea forței de muncă, accesul la servicii, expunerea la riscurile de siguranță rutieră, sănătatea și siguranța comunității, vulnerabilitatea, utilizarea terenurilor, bunurile și experiența anterioară de achiziție.

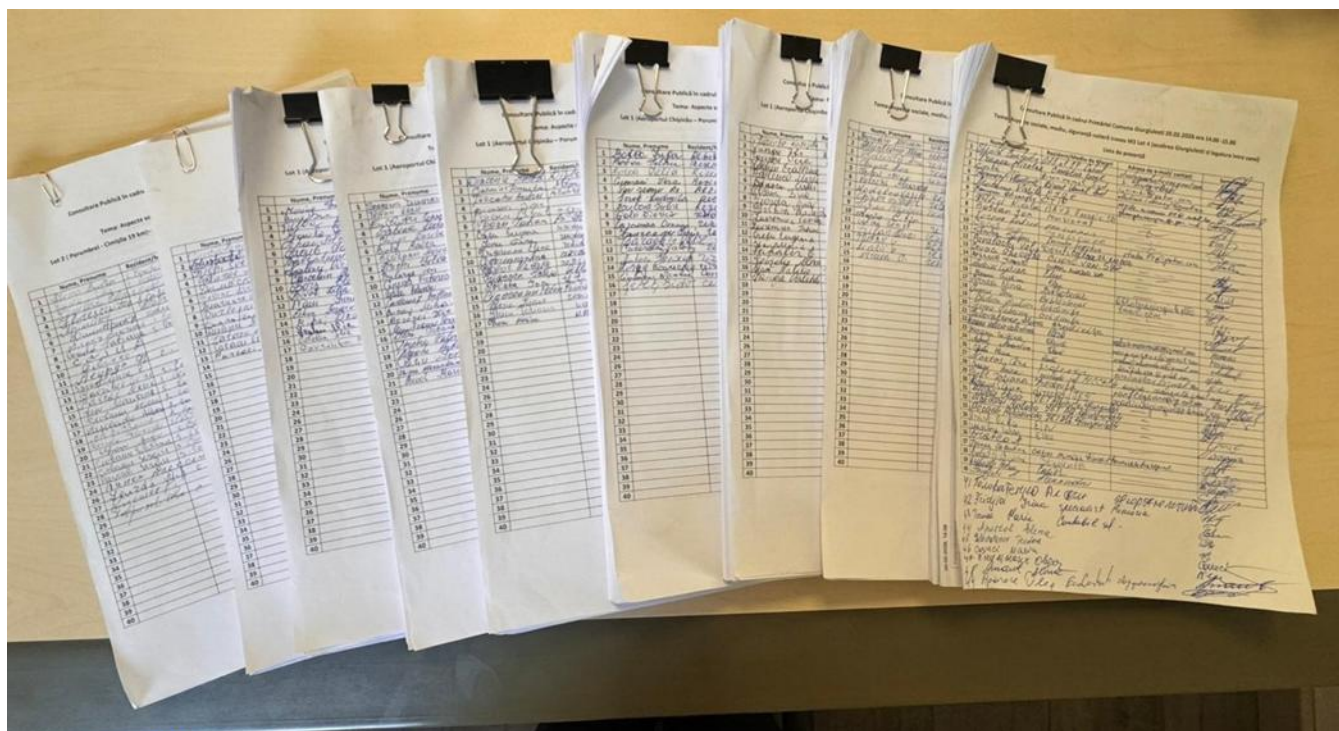


Figura 3-11: Exemplu de chestionare completate

În etapa de definire a domeniului de aplicare al ESIA (etapa scoping), condițiile de mediu și socio-economice de referință au fost stabilite în principal pe baza unor surse secundare de date, inclusiv statistici oficiale, studii existente și înregistrări administrative. Deși aceste surse au oferit o înțelegere inițială solidă a contextului proiectului, au fost identificate anumite lacune în date, în special în ceea ce privește condițiile socio-economice specifice amplasamentului și comunității. Pentru a remedia aceste lacune și a consolida baza probatorie a evaluării, a fost realizat un studiu socio-economic de referință specific înainte de perioada de comunicare publică a ESIA. Studiul a generat date primare actualizate din comunitățile afectate de proiect și a fost utilizată pentru a valida, rafina și completa concluziile evaluării din etapa de definire a domeniului de aplicare (faza scoping). Acest studiu socio-economic a servit atât ca instrument de colectare a datelor, cât și ca instrument de consultare, permițând comunităților afectate să contribuie direct la procesul de evaluare. Rezultatul acestui sondaj a fost integrat în totalitate în documentul ESIA, asigurând o evaluare cuprinzătoare și proporțională a impacturilor potențiale, în conformitate cu cerințele de performanță PR10 și PR1 ale BERD. Conținutul chestionarului/sondajului de referință este prezentat în **ANEXA A** la prezentul raport, iar o broșură cuprinzătoare a fost utilizată în procesul consultărilor, fiind prezentat în **ANEXA D** la prezentul raport.

| Lot | Comunități /Părți interesate cheie | Implicare și colectare de date primare | Tipul de implicare propus | Responsabilități | Link către publicație | Participanți |
|---------|---|--|--|--------------------------|---|---|
| Lot 1-4 | AND | 10-26 Februarie 2026 | Studiu de referință și implicarea comunității | ESIA Consultanți/ AND | https://www.andsa.md/consultari-publice-anunturi-si-procese-verbale/anun-cu-privire-la-organizarea-consult-rilor-publice-privind-proiectului-de-evaluare-a-impactului-de-mediu-social-i-siguran-rutier-pe-traseul-m3/ | Anunț online |
| Lot 1 | Comuna Băcioi cu satele Străisteni, Frumușica, Brăila | 10 februarie 2026 11.00-12.00 | Întâlnire comunitară, discuții în grupuri focus cu proprietarii de terenuri din apropierea | ESIA Consultanți/ | https://bacioi.md/2026/02/05/consultari- | Implicarea comunității – 22 participanți, |

| Lot | Comunități /Părți interesate cheie | Implicare și colectare de date primare | Tipul de implicare propus | Responsabili tăți | Link către publicație | Participanți |
|----------|--|--|---|-----------------------------|---|---|
| | | | M3 și afaceri din perimetrul drumului, FGD cu persoane vulnerabile, sondaj socio-economic, prezentare a broșurii cu informații despre proiect și informare GRM | AND | publice-privind-proiectului-de-evaluare-a-impactului-de-mediul-social-si-siguranta-rutiera-pe-traseul-m3/ | inclusiv proprietari de terenuri, FGD cu femei – 12, participanți chestionați – 25 de rezidenți. |
| Lot ul 1 | Comuna Răzeni cu satul Milestii Noi | 10 februarie 2026 14.00 – 15.00 | Întâlnire comunitară, focus grup discuții cu fermieri/utilizatori de terenuri și întreprinderi din apropierea M3, focus grup discuții cu femei (grupuri vulnerabile), sondaj socio-economic, prezentare a broșurii cu informații despre proiect și informare GRM | ESIA Consultanți/ AND | https://www.facebook.com/share/p/1agyY4W3Jx/?mibextid=wwXlfr | Implicarea comunității - 23 de participanți FGD cu femei – 10 femei, chestionați – 16 rezidenți |
| Lot ul 1 | Comuna Horești | 11 februarie 2026 10.00-11.00 | Întâlnire comunitară, discuții în grupuri focus cu proprietari de terenuri agricole și întreprinderile din apropierea M3, discuții în grupuri focus cu persoanele vulnerabile, sondajul socio-economic, prezentarea broșurii cu informații despre proiect și informarea GRM | ESIA Consultanți/ AND | https://www.facebook.com/share/p/18RPHiX66r/?mibextid=wwXlfr https://horesti.md/2026/02/05/520/ | Implicarea comunității - 23 de participanți, inclusiv fermieri, FGD cu femei – 10 femei, chestionați – 10 rezidenți |
| Lot ul 1 | Comuna Țipala cu satele Budăi și Bălțați | 11 februarie 2026 13.00 – 14.00 | Întâlnire comunitară, întâlnire cu asistentul social LPA și FGD cu grupuri vulnerabile, prezentarea broșurii cu informații despre proiect și GRM, sondaj de referință | ESIA Consultanți/ AND | https://tipala.primarie.md/events/consult-ari-publice-proiectul-de-evaluare-a-impactului-pe-traseul-m3/ | Implicarea comunității - 16 participanți FGD cu femei – 8 femei Chestionați – 11 rezidenți |
| Lot ul 1 | Comuna Porumbrei cu satul Sagaidacul Nou | 17 februarie 2026 11.00-12.00 | Sesiune comună loturile 1-2, întâlnire comunitară, discuții în grupuri focus cu proprietarii de terenuri din faza 1 de achiziție a terenurilor, prezentarea broșurii cu informații despre proiect și GRM, sondaj socio-economic | ESIA Consultanți/ AND | https://www.facebook.com/share/p/1DUpxhecRQ/?mibextid=wwXlfr | Implicarea comunității- 18 participanți, inclusiv reprezentanți ai mediului de afaceri. FGD cu femei – 8 femei, grupuri de discuții cu persoane în vârstă – 14 persoane, chestionați – 15 rezidenți |
| Lot 2 | Satul Sagaidac | 17 februarie 2026 14.00-15.00 | Întâlnire comunitară, discuții în grupuri focus cu gospodăriile vulnerabile (persoane în vârstă/femei), prezentarea broșurii cu informații despre proiect și GRM, Studiu de referință | ESIA Consultanți/ AND | publicat pe panoul de informații din fața clădirii principale a primăriei și grupul Viber | Implicarea comunității- 19 participanți, FGD cu femei – 7 femei, FGD cu persoane în vârstă – 10 persoane chestionați – 16 rezidenți |
| Lot 2 | Satul Grădiște | 19 februarie 2026 11.00-12.00 | Întâlnire comunitară, interviu informativ cu asistentul social APL și FGD cu grupuri vulnerabile, sondaj socio-economic, prezentarea broșurii cu informații despre proiect și GRM | ESIA consultanți/ AND | https://primariagradieste.md/2026/02/10/ anunt-cu-privire-la-organizarea-consultarilor-publice-privind-proiectul-de- | Implicarea comunității - 16 participanți, FGD cu femei – 6 femei, FGD cu persoane în vârstă – 10 persoane chestionați – 16 rezidenți. |

| Lot | Comunități /Părți interesate cheie | Implicare și colectare de date primare | Tipul de implicare propus | Responsabilități | Link către publicație | Participanți |
|--------------|--|---|--|-----------------------|---|--|
| | | | | | evaluare-a-impactului-de-mediul-social-si-siguranta-rutiera-pe-traseul-m3/ | |
| Lot 2 | Comuna Ecaterinovca cu satul Coștangalia | 19 februarie 2026 9.00 – 10.00 | Întâlnire comunitară, interviu informativ cu asistenți sociali, prezentarea broșurii cu informații despre proiect și informarea GRM, FGD axat pe siguranță (copii transportați la școala din Grădiște) | ESIA Consultanți/ AND | https://primariaecat-erinovca.md/ | Implicarea comunității - 28 de participanți FGD cu femei – 9 femei, FGD cu persoane în vârstă – 11 persoane, chestionați – 18 rezidenți |
| Lot 4 | Satul Cășlița-Prut | 20 februarie 2026 11.00 - 12.00 | Întâlnire comunitară, grupuri de discuții cu fermieri și proprietari de terenuri din apropierea șoselei de centură, sondaj socio-economic, prezentarea broșurii cu informații despre proiect și informarea GRM | ESIA Consultanți/ AND | https://www.facebook.com/share/p/1DnZY2Yetz/?mibextid=wwXlfr | Implicarea comunității - 14 participanți, FGD cu femei – 5 femei, FGD cu persoane în vârstă – 9 persoane, chestionați – 12 rezidenți |
| Lot 4 | Satul Giurgiulești | 20 februarie 2026 13.00 - 14.00 | Grupuri de discuții cu întreprinderile, sesiune cu grupul de femei, consultare cu gospodăriile vârstnicilor, grupuri de discuții cu fermierii și proprietari de terenuri din apropierea șoselei de centură, sondaj socio-economic, prezentarea broșurii cu informații despre proiect și informarea GRM | ESIA Consultanți/ AND | https://www.facebook.com/share/p/14W99A2R9tF/?mibextid=wwXlfr | Implicarea comunității - 45 de participanți FGD cu femei – 20 femei, FGD cu persoane în vârstă – 25 de persoane, FGD cu afaceri – 5 întreprinderi chestionate- 29 rezidenți |
| Lot 2 | Orașul Cimișlia (sesiuni comune loturile 2-3) | 23 februarie 2026 10.30 – 11.30 | Întâlnire comunitară, FGD și sondaj socio-economic, prezentarea broșurii cu informații despre proiect și informarea GRM | ESIA Consultanți/ AND | https://www.facebook.com/share/p/17jMZ2r9nd/?mibextid=wwXlfr | Implicarea comunității - 35 de participanți la FGD cu femei – 18 femei, FGD cu persoane în vârstă – 13 persoane FGD cu afaceri – 6 întreprinderi, chestionate - 29 rezidenți |
| Lot 3 | Satul Ciucur-Mingir | 23 februarie 2026 13.00-14.00 | Întâlnire comunitară, FGD axată pe siguranță (copii transportați la școli situate în apropierea drumului), implicarea la nivel de gospodărie a grupurilor de persoane cu dizabilități/vârstnici, chestionar socio-economic, prezentarea broșurii cu informații despre proiect și informarea GRM | ESIA Consultanți/ AND | https://www.facebook.com/photo?fbid=2172123426957213&set=gm.1752907182780433&id=355999019137930 | Implicarea comunității - 24 de participanți, FGD cu femei – 11 femei, FGD cu persoane în vârstă – 15 persoane, chestionați - 16 rezidenți |

Tabelul 3-13: Prezentare generală a activităților de implicare

Deși fiecare localitate reflectă probleme specifice locale, au apărut câteva teme recurente aplicabile pentru toate loturile:

| Preocupări cheie în comunități | Descriere |
|---|---|
| Siguranța rutieră (preocupare dominantă în toate loturile) | Acces neautorizat și lipsa benzilor de accelerare/decelerare. Manevre neregulate ale șoferilor care traversează M3 pentru a evita intersecțiile cu niveluri separate. |

| Preocupări cheie în rândul comunităților | Descriere |
|---|--|
| | Incidență ridicată a accidentelor rutiere și a accidentelor evitate la limită, inclusiv cazuri în care sunt implicați copii și bicicliști. Lipsa barierelor de protecție, curbe nesigure, regularizare insuficientă. Iluminare slabă a drumurilor, în special în apropierea localităților, intersecțiilor și stațiilor de autobuz. |
| Mobilitatea utilajelor agricole și calitatea rutelor alternative | Fermierii au raportat în mod constant utilizarea nesigură a M3 din cauza lipsei de drumuri paralele viabile. Drumurile agricole alternative sunt noroioase, neîntreținute și nesigure, în special sub poduri. |
| Zgomot, praf și calitatea aerului | Impact major raportat în Băcioi, Răzeni, Giurgiulești și Sagaidacul Nou. Plângeri privind zgomotul cumulativ (drum + aeroport, Lotul 1) |
| Accesul întreprinderilor și activitatea economică | Întreprinderile au solicitat: Acces direct garantat sau rute alternative adecvate. Benzi de accelerare/decelerare pentru a menține viabilitatea comercială. Evitarea redirecționării acceselor existente fără consultare prealabilă. |
| Pietoni și Transportul | Trecerea de pietoni lipsă sau nesigură (de exemplu, accesul la cimitirul din Răzeni). Comportament nesigur al operatorilor de transport public care opresc direct pe M3 (Porumbrei–Sagaidacul Nou). Distanțe mari de mers pe jos până la stațiile de autobuz (satul Sagaidac). |
| Riscuri pentru grupurile vulnerabile | Persoanele în vârstă și femeile au evidențiat: Îngrijorări de impactul perioadei de construcție, aflul de muncitori, vizibilitatea și rutele temporare nesigure. Necesitatea unui acces bine iluminat și sigur, posibilitatea GRM de a depune plângeri în mod anonim. |
| Drenaj, Inundații și Infrastructura locală | Coștangalia a raportat inundații în timpul lucrărilor de construcție anterioare (2020) și a atenționat privind evitarea repetării acestora prin măsuri suplimentare. |
| Probleme legate de zona de frontieră (Lotul 4) | Giurgiulești a ridicat problema: Praful persistent, vibrațiile și emisiile generate de traficul intens de camioane grele. Necesitatea amenajării de parări și zone de staționare pentru camioane, pentru a evita congestiunea traficului. Riscuri pentru bicicliști și elevi din cauza camioanelor parcate de-a lungul drumului. |

Tabelul 3-14: Principalele preocupări ale comunităților

În toate localitățile, comunitatea și-a exprimat sprijinul ferm pentru proiect, subliniind îmbunătățirile preconizate în materie de siguranță și conectivitate. Măsurile propuse în mod frecvent au inclus:

- **Barierelor fonice** pentru așezările situate în apropierea drumului.
- **Îmbunătățirea iluminatului** la intersecții, stații de autobuz și ansambluri rezidențiale.
- **Rute paralele/alternative** pentru utilajele agricole și accesul local.
- **Trecere de pietoni dedicată**, inclusiv o a doua trecere în Răzeni și îmbunătățiri în Porumbrei/Sagaidacul Nou.
- **Gestionarea îmbunătățită a traficului în timpul construcției**, semnalizare clară și acces sigur.
- **Flux continuu de informații** din partea AND și a contractorilor; GRM funcțional.

Prezentarea detaliată a întâlnirilor cu comunitatea și rezumatul sondajul socio-economic se regăsesc în **ANEXA G** la prezentul SEP. În cadrul pachetului ESIA a fost realizat un audit de siguranță rutieră (RSA) pentru a se asigura că reabilitarea și modernizarea drumului M3 respectă principiile de siguranță recunoscute la nivel internațional și cerințele PR4 ale BERD. RSA constituie o componentă integrală a procesului de evaluare a impactului proiectului și evaluează condițiile existente de siguranță rutieră, caracteristicile de proiectare, modalitățile de acces și factorii de risc potențiali pentru toate categoriile de utilizatori ai drumurilor, inclusiv pietoni, bicicliști, operatori de mașini agricole, pasageri ai transportului public și grupuri vulnerabile.

3.5.4. Cerințe transversale privind implicarea părților interesate

Implicarea părților interesate în conformitate cu **PR10** este o **cerință orizontală (transversală)** care sprijină implementarea eficientă a tuturor celorlalte cerințe de performanță (PR) ale BERD. SEP nu funcționează izolat – permite tuturor celorlalte PR să funcționeze eficient, asigurându-se că persoanele afectate sunt informate, consultate, ascultate și protejate pe tot parcursul ciclului de viață al proiectului.

| Cerințe de performanță legate de proiect: | |
|---|---|
| PR1: Evaluarea și gestionarea riscurilor și impactului asupra mediului și societății | Identificarea părților interesate și implicarea semnificativă a acestora în timpul ESIA sunt parte integrantă a procesului de evaluare; Identificarea părților interesate care sunt afectate în mod disproporționat; Acțiuni pentru abordarea riscurilor și impacturilor E&S (conform ESMP) pentru a ține seama de rezultatele implicării părților interesate; Monitorizarea pentru a aborda nemulțumirile lucrătorilor și ale părților interesate externe; Raportarea periodică către BERD cu privire la punerea în aplicare a planului de implicare a părților interesate (SEP) Implicarea suplimentară a părților interesate este necesară în cazul apariției unor schimbări semnificative în ceea ce privește riscurile și impactul asupra mediului și/sau social |
| PR2: Munca și condițiile de lucru | Cerințe specifice privind comunicarea cu forța de muncă, consultarea în cazul concedierilor colective și un mecanism de soluționare a reclamațiilor pentru lucrători; |
| PR4: Sănătate, siguranță și securitate | Cerințe specifice privind implicarea părților interesate în ceea ce privește sănătatea comunității și furnizorii de servicii de siguranță și securitate și furnizarea de canale confidențiale pentru raportarea incidentelor, după caz, atunci când sunt identificate riscuri de violență bazată pe gen; |
| PR5: Achiziționarea de terenuri, strămutarea involuntară și strămutarea economică | Procesul de evaluare a impactului exproprierii trebuie să țină seama de opiniile persoanelor afectate și ale principalelor părți interesate relevante; Abordarea proporțională a planificării exproprierii va lua în considerare nivelul de interes al părților interesate; Cerințele privind implicarea părților interesate în fazele de planificare, implementare și monitorizare a strămutării, în conformitate cu PR10, inclusiv: metode de consultare care să țină seama de grupurile vulnerabile și utilizarea unei documentații simple, practice, precise și adecvate din punct de vedere cultural. Mecanism de soluționare a reclamațiilor pentru procesul de achiziție de terenuri și strămutate, inclusiv cerințele pentru un mecanism de recurs (denumit și proces de apel) disponibil pentru soluționarea litigiilor în mod imparțial; |
| PR6: Conservarea biodiversității și gestionarea durabilă a resurse naturale vii | Cerința ca părțile interesate să fie consultate în conformitate cu PR10 și în special în cazul în care activitățile proiectului au un impact asupra caracteristicilor prioritare ale biodiversității și/sau asupra habitatelor critice |
| PR8: Patrimoniul cultural | Cerințele specifice includ consultarea semnificativă și furnizarea de informații în timpul identificării patrimoniului cultural (tangibil în ceea ce privește probabilitatea descoperirilor întâmplătoare) |

Tabelul 3-15: Prezentare generală a cerințelor privind implicarea părților interesate

În paralel, se pregătește un Raport de achiziție a terenurilor și relocare (LARF), iar acest SEP face trimitere la acest document în conformitate cu PR5 al BERD.

3.6. Planul de comunicare a informațiilor și de consultare

Scopul acestei secțiuni este de a defini modul în care vor fi publicate/comunicate informațiile și vor fi efectuate consultările în timpul publicării ESIA, în fazele de pre-construcție, construcție și exploatare ale proiectului M3 Tranșa 2.

Această abordare asigură o comunicare promptă, accesibilă și incluzivă atât în limba română, cât și în limba rusă (la necesitate) și îndeplinește cerințele EBRD PR10.

Publicarea și comunicare Evaluării impactului asupra mediului și social (ESIA) pentru proiectul de reabilitare a drumului M3 (loturile 1-4) se realizează în conformitate cu cerințele Băncii Europene pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD) PR 10 – Comunicarea informațiilor și implicarea părților interesate, Legea privind protecția mediului din Republica Moldova și prevederile naționale care reglementează accesul publicului la informații de mediu și procesele de consultare publică.

3.6.1. Obiective și principii

Principalele obiective ale procesului de publicare/comunicare a ESIA sunt:

- Asigurarea **transparenței** și furnizarea de informații clare și precise cu privire la potențialul impact al proiectului asupra mediului și societății.
- Facilitarea **participării informate** a comunităților afectate și a părților interesate pe parcursul întregului ciclu al proiectului.

- Oferirea părților interesate a oportunităților adecvate de a examina și comenta documentația ESIA înainte de luarea deciziilor.
- Permite **identificarea preocupărilor, riscurilor și așteptărilor** pentru a consolida atenuarea impactului și proiectarea proiectului.
- Respectarea cerințelor legale ale BERD și naționale privind participarea publicului la procesul decizional în domeniul mediului.

Toate materialele și consultările vor respecta principiile BERD privind transparența, incluziunea și responsabilitatea.

3.6.2. Documente care vor fi publicate

Următoarele informații vor fi publicate în format electronic și pe suport de hârtie:

| Document | Scop |
|--|---|
| Rezumat non-tehnic (NTS) | Furnizarea unui rezumat concis, bilingv, al concluziilor ESIA |
| ESIA completă (ESMP, ESAP, LARF, RSA) | Furnizarea de informații tehnice detaliate și informații privind măsurile de atenuare |
| Planul de implicare a părților interesate (SEP) | Descrierea procesului de implicare și soluționare a reclamațiilor |
| Mecanism de soluționare a reclamațiilor (GRM) | Descrierea procedurii de reclamație |

Tabelul 3-16: Prezentare generală a documentelor care vor fi publicate

3.6.3. Calendarul și programul de consultare pentru publicare/comunicare

Etapa proiectului ESIA – comunicarea pachetului ESIA (cu SEP, NTS, LARF, RSA, ESMP, ESAP) cu cel puțin 120 de zile înainte de examinarea de către Consiliu (PR10 par. 22-26) (înainte de integrarea rezultatelor eșantionării modelării aerului și zgomotului):

| Lot | Comunități/părți interesate cheie | Calendarul consultărilor (orientativ) | Tipul de implicare | Responsabilități |
|-------|--|---|--|-------------------------------|
| Toate | Administrația Națională a Drumurilor/ Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale | 15 Aprilie 2026 | Atelier Comunicarea pachetului ESIA. Prezentare ESIA/ concluziile și măsurile de atenuare. Explicarea metodologiei de consultare. Confirmarea APL - urilor responsabile pentru comunicarea locală. Reiterarea canalelor GRM și cerințele de monitorizare. | AND / MIDR / ESIA Consultanți |
| Toate | Administrația Națională a Drumurilor | 16 Aprilie 2026 | Publicarea pachetului ESIA (SEP, NTS, LARF, ESMP, ESAP, inclusiv procedura GRM pe site-ul web al AND. Comunicat de presă + notificări pe rețelele sociale. Trimiterea scrisorilor de informare către autoritățile locale din toate comunitățile Lot 1–4. Confirmarea disponibilității locațiilor în toate raioanele și APL-uri | AND / MIDR/ ESIA Consultanți |
| Toate | Consultări publice cu comunitățile | Aprilie/Mai 2026 (datele urmează a fi confirmate) | Ședințe de informare (pentru mai multe detalii, a se vedea tabelul 3-18) | NRA/ESIA Consultanți |
| Toate | AND/MIDR | 13 August 2026 | Sfârșitul oficial al perioadei de publicare/comunicare ESIA (120 de zile) | AND/MIDR/ESIA Consultanți |
| Toate | Consolidare și urmărire | De confirmat | Prezentarea feedback-ului părților interesate Prezentarea feedback-ului consolidat. Explicații privind modul în care comentariile vor fi integrate în ESIA finală. Publicarea raportului de sinteză al consultării (CSR). | ESIA Consultanți |

| Lot | Comunități/părți interesate cheie | Calendarul consultărilor (orientativ) | Tipul angajamentului | Responsabilități |
|-------|-----------------------------------|---------------------------------------|--|------------------|
| | | | Finalizarea pachetului de comunicare ESIA pentru BERD. | |
| Toate | ESIA finală | De confirmat | Pachetul final ESIA | ESIA Consultanți |

Tabelul 3-17: Pachetul indicativ de publicare/comunicare ESIA

Notă: Pachetul de publicare/comunicare ESIA include deja rezultatele prelevării de probe pentru analiza calității apei efectuate în faza de referință (scoping). Parametrii suplimentari de referință pentru mediu – analize ale calității solului, măsurători ale calității aerului ambiant și rezultate ale modelării zgomotului/vibrațiilor – sunt în curs de finalizare. Odată ce rezultatele de laborator și rezultatele modelării vor fi primite, documentația ESIA va fi actualizată în consecință, iar orice revizuirii ale evaluării impactului sau ale măsurilor de atenuare vor fi incorporate în perioada de comunicare.

Canalele de comunicare pe durata ciclului de viață al proiectului

Materialele de comunicare vor fi disponibile:

- Pe site-urile oficiale ale MIDR (www.midr.gov.md), AND (www.andsa.md), BERD (www.ebrd.com);
- La sediile autorităților publice locale (APL), centrele comunitare și bibliotecile publice de-a lungul coridorului;
- Pe panourile de informare ale proiectului de la șantierele de construcții;
- Prin intermediul rețelelor sociale și al posturilor de radio locale pentru anunțuri;

Fiecare eveniment de consultare va fi publicat cu cel puțin 10 zile lucrătoare în prealabil prin anunțuri online și tipărite. În timpul perioadei de comunicare de 120 de zile, Proiectul va derula un program extins de implicare a publicului în toate localitățile situate în zona de influență (Aol). Acesta va include audieri publice deschise organizate în centrele raionale Ialoveni, Cimișlia și Cahul, urmate de întâlniri la nivel comunitar în fiecare localitate afectată de loturile 1-4. În paralel, proiectul va organiza discuții cu grupuri țintă, cu femei și gospodării conduse de femei, persoane în vârstă, gospodării cu venituri mici, persoane cu dizabilități, fermieri și proprietari de terenuri, precum și întreprinderi situate în apropierea drumurilor. Vor fi organizate consultări suplimentare cu instituțiile relevante, inclusiv școli, primării locale, servicii de urgență, poliția de frontieră și autoritățile vamale. Fiecare întâlnire va prezenta concluziile ESIA și funcționarea mecanismului de soluționare a reclamațiilor și va oferi spațiu pentru discutarea măsurilor de atenuare, a modalităților de acces și a traficului legat de construcții, colectând în același timp feedback, preocupări și recomandări de la părțile interesate. Planul indicativ pentru comunicare a ESIA este inclus în tabelul de mai jos:

| Lot | Comunități/părți interesate cheie | Propunere de comunicarea ESIA | Tipul angajamentului | Responsabilități |
|-------|---|-------------------------------|--|----------------------|
| Lot 1 | Comuna Băcioi cu satele Străisteni, Frumușica, Brăila | Mai 2026 | Întâlnire comunitară, grupuri de discuții cu proprietarii de terenuri din apropierea M3 și cu întreprinderile de la marginea drumului, discuții țintă cu grupurile vulnerabile | ESIA Consultanți/AND |
| Lot 1 | Comuna Răzeni cu satul Milestii Noi | Mai 2026 | Întâlnire comunitară, FGD cu fermieri/utilizatori de terenuri și întreprinderi din apropierea M3, FGD cu femei (grupuri vulnerabile) | ESIA Consultanți/AND |
| Lot 1 | Comuna Horești, satul Zămbreni | Mai 2026 | Întâlnire cu comunitatea, FGD cu proprietarii de terenuri agricole și întreprinderile din apropierea M3, FGD cu persoanele vulnerabile | ESIA Consultanți/AND |
| Lot 1 | Comuna Țipala cu satele Budăi și Bălțați | Mai 2026 | Întâlnire cu comunitatea, întâlnire cu asistentul social LPA și FGD cu grupurile vulnerabile | ESIA Consultanți/AND |
| Lot 1 | Comuna Porumbrei cu Sagaidacul Nou | Mai 2026 | Sesiune comună loturile 1-2, întâlnire cu comunitatea, discuții în grupuri focus cu grupurile vulnerabile | ESIA Consultanți/AND |

| | | | | |
|---------|---|----------|---|-------------------------|
| Lotul 2 | Satul Sagaidac | Mai 2026 | Întâlnire cu comunitatea, FGD cu gospodării vulnerabile (persoane în vârstă/femei), | ESIA Consultanți/AND |
| Lotul 2 | Satul Grădiște | Mai 2026 | Întâlnire comunitară, FGD cu grupuri vulnerabile | ESIA Consultanți/AND |
| Lotul 2 | Comuna Ecaterinovca cu Satul Coștangalia | Mai 2026 | Întâlnire cu comunitatea, FGD axată pe siguranță (copiii transportați la școală în Grădiște) | ESIA Consultanți/AND |
| Lotul 2 | Orașul Cimișlia (sesiuni comune loturile 2-3) | Mai 2026 | Întâlnire cu comunitatea, FGD cu fermieri | ESIA Consultanți/AND |
| Lotul 3 | Satul Ciucur- Mingir | Mai 2026 | Întâlnire cu comunitatea, FGD axată pe siguranță (copiii transportați la școli situate în apropierea drumului) | ESIA Consultanți/AND |
| Lotul 4 | Satul Câșlița-Prut | Mai 2026 | Întâlnire cu comunitatea, FGD fermieri și proprietari de terenuri din apropierea drumului de ocolire | ESIA Consultanți/AND |
| Lotul 4 | Satul Giurgiulești | Mai 2026 | FGD cu întreprinderi, sesiune cu grupul de femei, FGD cu fermieri și proprietari de terenuri din apropierea drumului de ocolire | ESIA Consultanți/AND |

Tabelul 3-18: Calendarul de comunicare a ESIA

3.6.4. Programul de implicare și responsabilitățile pe durata ciclului de viață al proiectului

SEP prezintă activitățile cheie de implicare a părților interesate care vor avea loc în etapa de pregătire a proiectului, până la implementare și închidere. Activități suplimentare pot fi incluse în urma consultărilor cu beneficiarii proiectului, părțile interesate și contractanții, dacă acestea sunt considerate utile și necesare.

ANEXA F la prezentul raport prezintă un program cuprinzător de implicare a părților interesate, care trebuie urmat pe durata ciclului de viață al proiectului.

3.6.5. Documentarea și integrarea feedback-ului

Toate consultările vor fi documentate (procese verbale, liste de prezență, fotografii, rezumate).

Metode de colectare a feedback-ului

Părțile interesate pot trimite comentarii prin:

- Formulare de depunere GRM (online și tipărite)
- Adresele de e-mail și poștale ale consultanților NRA și ESIA
- Registrele primăriilor
- Cutii pentru feedback amplasate în clădirile administrative locale
- Depunere directă la ședințele publice

Toate comentariile vor fi înregistrate și incluse în raportul final ESIA și în raportul de consultare.

3.7. Mecanismul de soluționare a reclamațiilor (GRM)

A fost instituit un mecanism eficient de soluționare a reclamațiilor (GRM) pentru proiectul drumul M3 Tranșa 2, pentru a permite părților interesate să adreseze întrebări, preocupări sau reclamații legate de performanța socială și de mediu, accesul la terenuri sau alte impacturi ale proiectului.

GRM asigură că problemele sunt abordate prompt, transparent și fără represalii, în conformitate cu EBRD PR10 par. 29 și Legea RM nr. 148/2023 privind accesul la informații de interes public, Legea nr. 64/2010 privind libertatea de exprimare (modificată ultima dată la 28.12.2023), Legea privind transparența în procesul decizional nr. 239/2008 (modificată ultima dată la

28.10.2016) și HG nr. 1467/2016 – Regulamentul privind accesul public la informații de mediu (modificat ultima dată la 18.01.2019).

3.7.1. Obiective

- Oferirea de canale accesibile, transparente și echitabile pentru ca părțile interesate să poată depune plângeri;
- Prevenirea escaladării problemelor prin rezolvarea acestora la cel mai mic nivel posibil;
- Consolidarea încrederii între AND, contractanți și comunitățile locale;
- Înregistrarea, trasabilitatea și raportarea reclamațiilor în mod consecvent pe tot parcursul ciclului de viață al proiectului.

3.7.2. Structura și procesul

Proiectul aplică un mecanism pe trei niveluri:

| Nivel | Entitate responsabilă | Descriere / Perioadă |
|--|---|---|
| Nivelul 1 – Șantier / Antreprenor / APL | Responsabilul Social și Mediu al contractantului / Secretarul APL | Primirea și înregistrarea reclamației; confirmarea în termen de 7 zile lucrătoare a recepționării reclamației; |
| Nivelul 2 – AND/PIU. | Departamentul Dezvoltare Durabilă și Mediu al AND | Examinarea cazurilor; propunerea de soluții, măsuri corective; feedback, închiderea cazului în termen de 30 de zile. |
| Nivelul 3 – Apel / Revizuire independentă | MIDR sau autoritățile naționale | Reclamantul poate face apel la minister sau la agenția relevantă; dacă problema nu este rezolvată, rămân disponibile căile de atac prevăzute de legislația națională. |

Tabelul 3-19: Prezentare generală a procesului

Se acceptă sesizări anonime. Mecanismul este gratuit și deschis tuturor persoanelor afectate, inclusiv lucrătorilor și grupurilor vulnerabile.

3.7.3. Canalele de depunere

Părțile interesate pot depune reclamații prin oricare dintre următoarele mijloace:

- În scris (formulare disponibile la birourile APL - secretariat, pe șantierele de construcții - personalul E&S al contractorului). Formularele sunt prezentate în **ANEXA E** la prezentul raport.
- Prin e-mail sau formular online pe site-ul web al AND (detalii în tabelul de mai jos);
- Verbal, în cadrul ședințelor sau către persoana de contact desemnată din cadrul Departamentului pentru Dezvoltare Durabilă și Mediu al AND (Ludmila Vîrlan – specialist de mediu – șef de departament, e-mail: ludmila.virlan@andsa.md);
- Prin intermediul liniei telefonice de urgență înființate la AND (detalii în figura de mai jos).

Toate reclamațiile sunt înregistrate în Registrul de reclamații al proiectului, li se atribuie un număr de urmărire și sunt monitorizate până la rezolvarea lor.

Autoritatea Publică Locală de nivel 1 (primărie / nivel 2 - consilii raionale) – Punct Local de Reclamații (GLP)

Adresați-vă secretariatului primăriei sau consiliilor raionale din zona administrativă a subiectului reclamației sau incidentului (Lot 1-4). Asigurați-vă că formularul a fost înregistrat cu un număr de înregistrare la secretariatul primăriei orașului/localității sau consiliul raional

Administrația Națională a Drumurilor (AND) - Centrul de Reclamații (GFP)

Linie telefonică +37378337744 sau +37360477117
e-mail: cancelaria@andsa.md
web: <https://www.andsa.md/petitii-online/>
social: Facebook: /Administrația Națională a Drumurilor/
adresa: mun. Chișinău, str. Bucureii, 12A MD-2004, RM

Figura 3-12: Ierarhia reclamațiilor**Roluri și responsabilități pentru GRM**

Responsabilitățile pentru gestionarea sistemului GRM includ următoarele și pot fi actualizate periodic, în consultare cu AND și echipele de lucru ale BERD.

Nivelul 1. Nivel local. Secretariatul autorităților publice locale (primării și consilii raionale) și supervisorul tehnic vor acționa ca **punct local de reclamații (GLP)** și vor fi responsabili de colectarea reclamațiilor de la rezidenții locali și angajații contractantului. Canalele de depunere a reclamațiilor vor fi comunicate comunității în fața panoului de informare al primăriei și lucrătorilor în apropierea șantierului de construcții, pe un panou mare gestionat de contractant. Pentru angajații contractantului, vor fi disponibile cutii speciale pentru reclamații, plicuri pregătite (cu ștampila LGP sau FGP) cu formulare tipărite și adresă de e-mail pentru depunerea reclamațiilor (inclusiv anonime). Inginerul de supraveghere a construcției sau specialistul dedicat în domeniul E&S va fi responsabil de colectarea reclamațiilor de la angajații contractanților. Plângerea/reclamația va fi înregistrată într-un formular tip de plângere.

Nivelul 2. AND va servi ca **punct focal/central pentru reclamații (GFP)**, care va înregistra reclamațiile depuse în registrul de reclamații (baza de date) și le va examina în termen de 30 de zile, inclusiv verificarea informațiilor, cercetarea datelor adiacente și analiza, și va informa solicitantul, după cum este necesar. În situații specifice, **punctul focal/central pentru reclamații** va implica specialiștii altor unități relevante în această activitate.

Tot personalul responsabil pentru GRM trebuie să completeze formularul de reclamație/anchetă (**formularul ANEXA E**) pentru registrul complet GRM.

Informațiile despre mecanismul de soluționare a reclamațiilor (GRM) vor fi disponibile pe platforma online și vor fi incluse în comunicările purtate cu părțile interesate ale proiectului prin intermediul metodelor și instrumentelor de comunicare care fac parte din acest plan de implicare a părților interesate și din planul de comunicare al proiectului, inclusiv e-mailuri, site-ul web, ateliere, întâlniri, discuții în grupuri focus etc.

Plângerile trebuie examinate imediat după primire și clasificate în funcție de prioritate pentru soluționare. Indiferent de termenele generale de răspuns și soluționare, unele plângeri pot necesita o atenție imediată – de exemplu, o problemă urgentă de siguranță sau în cazul în care se referă la deteriorarea proprietății unei persoane în timpul unui sondaj. Există unele reclamații care sunt simple și pot fi rezolvate rapid. Multe reclamații se referă la probleme minore legate de construcții, perturbări sau neplăceri sau neînțelegeri care pot fi abordate și rezolvate prompt. Mecanismele de soluționare a reclamațiilor ar trebui să ofere un cadru pentru rezolvarea rapidă a acestor probleme, dacă este posibil și adecvat. Cu toate acestea, aceste reclamații ar trebui să fie înregistrate, iar soluția sau măsurile luate pentru rezolvarea lor ar trebui să fie consemnate.

3.7.4. Mecanismul de soluționare a reclamațiilor lucrătorilor

Se va institui un mecanism de gestionare a riscurilor specifice proiectului, proporțional cu riscurile și impactul potențial al proiectului, pe baza practicilor de muncă și a procedurilor de resurse umane existente. În plus, se va prevedea un mecanism de gestionare a riscurilor specific pentru **lucrătorii direcți și contractați (lucrători care nu sunt angajați)**, în conformitate cu PR2 al BERD. Contractanții, în calitate de angajatori, sunt de asemenea obligați să instituie propriul mecanism intern de soluționare a reclamațiilor. GRM va fi conceput într-o etapă incipientă și va fi instituit oficial înainte de începerea lucrărilor civile și de efectuarea oricăror plăți. Responsabilitățile pentru gestionarea sistemului de mecanisme de soluționare a reclamațiilor (GRM) sunt următoarele, sub rezerva actualizărilor periodice prin consultări cu AND/PIU și echipele BERD. În cazurile legate de reclamații în domeniul muncii, **inginerul de supraveghere a construcțiilor**, prin intermediul specialistului **E&S/ofiterului de comunicare**, **Inspectoratul de Stat al Muncii (ISM)** și, pentru cazurile specifice străinilor, **Inspectoratul General pentru Migrație**, pot fi implicați ca terți de către AND.

Implementarea GRM pentru procedura angajaților:

| Cerințe cheie privind GRM pentru lucrători | Descriere |
|--|---|
| Procesul este transparent, imparțial și confidențial | Fiecare plângere trebuie tratată cu seriozitate și soluționată în mod consecvent, imparțial, confidențial și transparent. Acest lucru consolidează legitimitatea mecanismului în rândul lucrătorilor și garantează utilizarea acestuia. Deși procedura poate specifica că o plângere trebuie adresată mai întâi superiorului ierarhic al angajatului, ar trebui să existe și opțiunea de a adresa plângerea mai întâi unui alt manager, de exemplu, unui manager de resurse umane, pentru a evita represaliile. Supravegherea finală a procedurilor de soluționare a plângerilor ar trebui să revină unui singur manager senior (nu unui angajat junior). Numele acestei persoane ar trebui comunicat angajaților. Implicarea unui nivel adecvat de management arată clar că organizația ia în serios plângerile angajaților. Procesul de depunere a unei plângeri trebuie să fie simplu și ușor de înțeles și să interzică în mod clar orice fel de represalii împotriva lucrătorilor care depun plângeri, inclusiv cele legate de hărțuirea sexuală. Fără garanții adecvate, există riscul stigmatizării și represaliilor împotriva lucrătorilor care fac acuzații de hărțuire sexuală. |
| Personalul și conducerea sunt informați și conștienți | Toți angajații trebuie să fie informați cu privire la mecanismul de soluționare a reclamațiilor în momentul angajării. Detaliile privind modul de funcționare al acestuia – inclusiv punctele de contact actualizate – ar trebui să fie ușor accesibile (de exemplu, în manualele personalului și pe panourile de afișaj). Toate comunicările referitoare la mecanismul de soluționare a reclamațiilor trebuie să fie într-un limbaj pe care angajații îl înțeleg. |
| Problemele sunt abordate prompt | Procedurile trebuie să prevadă timp suficient pentru investigarea completă a reclamațiilor, dar trebuie să vizeze o soluționare rapidă. Cu cât o reclamație este lăsată să se prelungească, cu atât poate fi mai dificil pentru ambele părți să revină la normal după aceea. Trebuie stabilite termene limită pentru fiecare etapă a procesului, cum ar fi un termen maxim între momentul depunerii reclamației și momentul programării unei întâlniri pentru investigarea acesteia. |
| Se păstrează înregistrările | Odată ce o plângere a fost depusă în mod oficial, este important să se păstreze înregistrări scrise corespunzătoare, pentru a spori transparența și a permite revizuirea procesului sau a deciziei luate. Dacă este posibil, plângerea inițială ar trebui să fie în scris. Răspunsul angajatorului ar trebui, de asemenea, să fie înregistrat. Orice măsuri luate, precum și motivele care au stat la baza acestora, ar trebui, de asemenea, să fie înregistrate, de exemplu, audierea plângerii și concluziile acesteia. Documentația trebuie să respecte drepturile lucrătorilor la confidențialitate și protecția datelor. |
| Mecanismul este sensibil la nevoile tuturor lucrătorilor, inclusiv ale grupurilor vulnerabile | Angajații care se pot simți deosebit de vulnerabili (cum ar fi femeile, minoritățile etnice sau religioase, lucrătorii migranți, lucrătorii tineri, angajații cu dizabilități) nu ar trebui să fie descurajați să depună o plângere. Prin urmare, procesul de depunere a plângerilor ar trebui să fie confidențial, pentru a permite angajaților să depună o plângere fără ca altcineva să afle. De asemenea, este recomandabil să existe atât un membru al personalului de sex masculin, cât și unul de sex feminin care să primească și să proceseze plângerile, astfel încât angajații să poată alege cu cine doresc să discute. În cazul în care există bariere lingvistice, poate fi necesar să se pună la dispoziție materiale scrise în diferite limbi și să se angajeze interpreți. Interpreții trebuie să fie percepuți de ambele părți ca fiind imparțiali. |
| Rolul reprezentanților lucrătorilor | Reclamațiile și disputele colective ar trebui tratate folosind aceeași abordare ca și reclamațiile și plângerile individuale; în cazul în care există acorduri pentru reclamații colective sau soluționarea disputelor, orice proceduri noi ar trebui să se bazeze pe acest cadru convenit. Dacă o organizație a lucrătorilor (de obicei un sindicat) depune reclamația sau reprezintă lucrătorul care depune reclamația, organizația respectivă ar trebui să aibă dreptul de a fi notificată și de a fi prezentă în toate etapele procedurii. În cazul în care procedura este convenită cu sindicatele, este posibil să se ia măsuri pentru a evita acțiunile sindicale până la finalizarea procedurii. |
| Accesul la căi de atac judiciare | Angajatul trebuie să înțeleagă că are dreptul să apeleze la căi judiciare sau administrative (comisie, contencios administrativ sau inspectoratul muncii). |

| Cerințe cheie privind GRM pentru lucrători | Descriere |
|--|--|
| Considerații specifice privind violența bazată pe gen | PR2 din Politica Socială și de Mediu al BERD prevede că mecanismele de soluționare a reclamațiilor trebuie să includă dispoziții privind reclamațiile confidențiale și cele care necesită măsuri speciale de protecție, cum ar fi sesizările privind violența de gen. Lucrătorii care depun reclamații legate de discriminare sau violență de gen trebuie protejați împotriva victimizării sau a altor consecințe negative. Având în vedere natura sensibilă a cazurilor de hărțuire sexuală, este o bună practică să se ofere mai multe puncte de contact pentru depunerea unei plângeri, inclusiv cel puțin o persoană de contact de sex feminin, în cazul în care un angajat nu se simte confortabil să se adreseze unei anumite persoane (de exemplu, deoarece aceasta este hărțuitorul sau are legături personale cu hărțuitorul). De asemenea, ar trebui să existe canale disponibile pentru ca lucrătorii să depună plângeri în mod anonim. |

Figura 3-13: GRM pentru angajați

Angajații proiectului trebuie informați cu privire la GRM-urile alternative în cazul în care problemele lor nu pot fi soluționate pe cale amiabilă de către angajatorii respectivi și/sau în cazul în care nu se simt în siguranță să raporteze nemulțumirile angajatorilor (cum ar fi condiții de muncă nesigure). De asemenea, dacă consideră că se află într-o situație periculoasă, cu implicații dezastruoase pentru sănătate sau iminentă pentru viață, când nu există timp pentru a notifica managerii companiei (supraîncălzirea containerelor cu risc de explozie, scurgeri de gaz, cabluri electrice rupte/neizolate etc.), trebuie să fie informați că pot apela direct la 112 fără a fi sancționați ulterior de către companie. În cazul plângerilor privind violența de gen și hărțuirea sexuală, angajații vor fi informați cu privire la liniile telefonice dedicate disponibile.

Principala entitate de monitorizare a lucrătorilor va fi **Inginerul de supraveghere a construcțiilor**. Acesta va avea responsabilitatea de a monitoriza numărul de angajați prezenți pe șantier, dacă aceștia lucrează în condiții de siguranță, dacă sunt plătiți de către contractant și dacă nu sunt discriminați din niciun motiv.

3.7.5. Comunicare și conștientizare

Informațiile privind GRM vor fi:

- Incluse în broșurile proiectului (**Anexa D** atașată la raport) și publicate pe site-urile web MIDR / AND;
- Prezentate în cadrul întâlnirilor comunitare și al discuțiilor cu lucrătorii;
- afișate pe panourile de afișaj de la șantierele proiectului și de la birourile APL.

Materialele vizuale vor prezenta punctele de contact cheie și termenele de răspuns de 7/30 de zile.

3.7.6. Fluxul reclamațiilor privind proiectul

Fluxul de reclamații privind proiectul (a se vedea și **Anexa E** la raport) ilustrează întregul proces și entitățile responsabile.

SCHEMA GESTIONARII FLUXULUI DE RECLAMATII

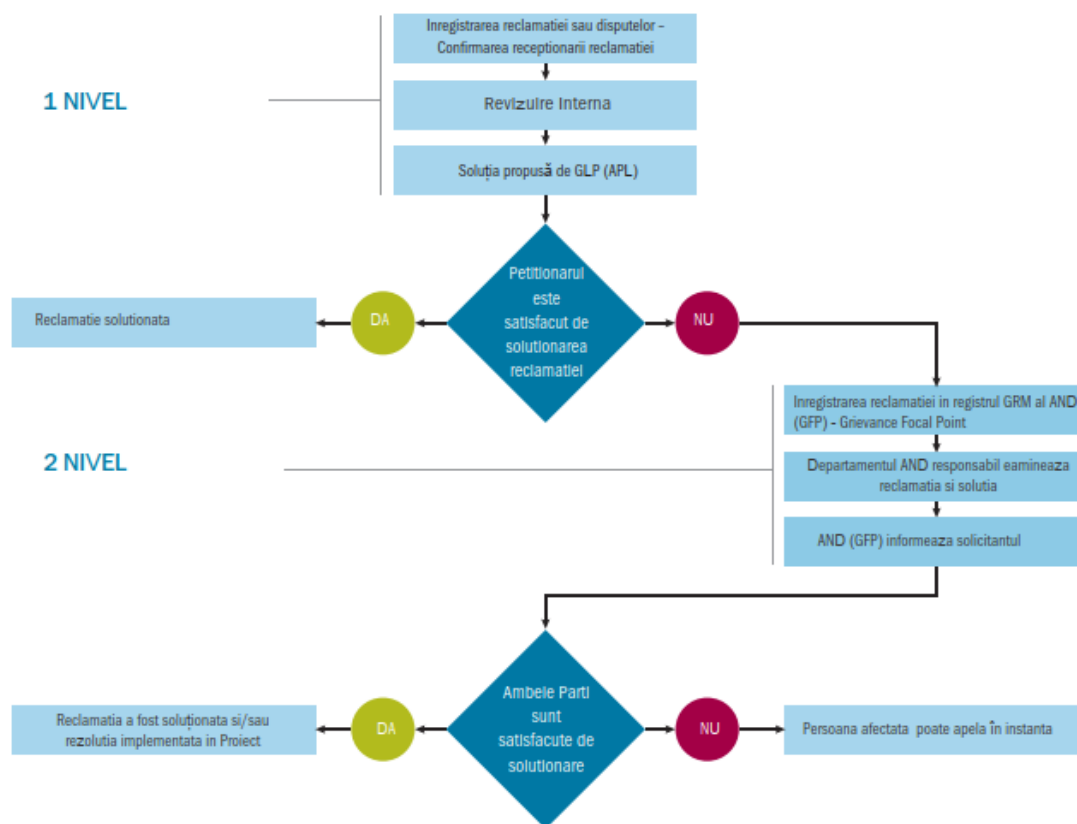


Figura 3-14: Fluxul reclamațiilor din cadrul proiectului

AND va menține o bază de date consolidată a reclamațiilor, care va cuprinde:

- Numărul și tipul reclamațiilor;
- Timpul necesar pentru soluționare;
- Proportia celor soluționate în termenele stabilite;
- Problemele recurente care necesită corectare sistemică.

Rezumatel trimestriale ale tendințelor reclamațiilor vor fi comunicate BERD și incluse în Raportul privind performanța socială și de mediu (ESPR). Lecțiile învățate din reclamații vor sta la baza actualizării măsurilor de atenuare și a practicilor de implicare a părților interesate.

3.8. Roluri și responsabilități

Sistemul de guvernare al Republicii Moldova combină un cadru politic centralizat cu o administrație locală descentralizată. Instituțiile enumerate mai jos vor asigura că proiectul este implementat în conformitate cu legislația națională privind infrastructura, mediul, siguranța și sănătatea publică. Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale asigură orientarea generală a politicii, în timp ce Administrația Națională a Drumurilor acționează ca unitate de implementare a proiectului – PIU (prin Departamentul

pentru Dezvoltare Durabilă și Mediu și ofițeri de legătură cu comunitatea - CLO) în coordonare cu organismele de supraveghere socială și de mediu.

3.8.1. Părțile interesate cheie și responsabilitățile instituționale în implementarea proiectului

| Parte interesată/Instituție | Responsabilități principale |
|---|--|
| Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale | Autoritate centrală specializată responsabilă de politica de infrastructură și dezvoltare regională. Supraveghează reabilitarea, modernizarea și extinderea rețelei rutiere naționale; asigură mecanismele de finanțare a fondului rutier; coordonează strategiile de aprovizionare cu apă și salubritate; și implementează planificarea dezvoltării regionale și urbane. (Regulament aprobat prin GD nr. 690/2017) |
| Administrația Națională a Drumurilor (fosta Administrație de Stat a Drumurilor) (Unitatea de Implementare a Proiectului – PIU) | Înființată în 2022 în cadrul MIDR. Responsabilă de întreținerea, repararea, reabilitarea și gestionarea drumurilor publice naționale. La 13 iunie 2024, Guvernul a aprobat reorganizarea acesteia într-o societate pe acțiuni cu capital integral de stat, pentru a îmbunătăți eficiența financiară și absorbția fondurilor externe. NRA a primit în concesiune aproximativ 5 993 km de drumuri pentru o perioadă de 35 de ani. Agenția pentru Proprietate Publică acționează în calitate de fondator. |
| Agencia Națională de Transport Rutier (ANTA) | Pune în aplicare politicile naționale în domeniul transporturilor și controlează respectarea legislației naționale și internaționale în materie de transporturi. Începând cu 30 iulie 2025, ANTA a primit și responsabilitatea pentru gestionarea siguranței infrastructurii rutiere, inclusiv inspecții, audituri de siguranță și funcționarea Consiliului Național pentru Siguranța Rutieră. |
| Inspectoratul Național pentru Supraveghere Tehnică | Inspectoratul îndeplinește următoarele funcții în domeniul construcțiilor și al urbanismului: monitorizarea punerii în aplicare a documentației de amenajare a teritoriului și de dezvoltare urbană; verificarea volumului și a costului lucrărilor de construcție în cazurile în care proiectele sunt finanțate din fonduri publice. |
| Autoritățile publice locale (APL) | Dețin autoritate autonomă pentru dezvoltarea locală și furnizarea de servicii. Fiecare raion (district) alege un consiliu districtual pentru a coordona consiliile locale. Primarii și membrii consiliului sunt aleși pentru un mandat de patru ani prin vot direct, secret și universal. APL-urile supraveghează acordarea autorizațiilor locale, utilizarea terenurilor și infrastructura comunitară. |
| Agencia pentru Mediu (AM) | Pune în aplicare politica de mediu, eliberează autorizații și monitorizează componentele de mediu (aer, apă, sol, biodiversitate). Publică Raportul Național de Mediu. |
| Agencia pentru Geologie și Resurse Minerale (AGRM) | Supraveghează punerea în aplicare a politicii de stat în domeniul cercetării geologice, protecției solului și apelor subterane și gestionării resurselor minerale. |
| Inspectoratul pentru Protecția Mediului (IPM) | Asigură controlul statului asupra activităților cu impact asupra mediului și asupra utilizării resurselor; monitorizează protecția apelor și a pădurilor și asigură respectarea autorizațiilor și reglementărilor de mediu. |
| Agencia „Moldsilva,, | Administrează fondul forestier de stat și gestionarea vânatului. Asigură gestionarea durabilă a pădurilor și conservarea biodiversității, protecția pădurilor și gestionarea faunei sălbatice. |
| Agencia Națională pentru Sănătate Publică | Monitorizează calitatea apei potabile și a apelor uzate; asigură respectarea standardelor sanitare și de sănătate. Supraveghează prevenirea riscurilor pentru sănătate legate de poluarea apei și a aerului. |
| Inspectoratul de Stat al Muncii | Monitorizează și asigură respectarea legislației muncii și a drepturilor angajaților. Asigură condiții de muncă echitabile, remunerare corespunzătoare, respectarea timpului de lucru și de odihnă, precum și siguranța la locul de muncă. Misiunea sa este de a proteja lucrătorii și de a promova securitatea și sănătatea la locul de muncă, verificând dacă angajatorii respectă toate prevederile legislației muncii. |
| Inspectoratul General pentru Situații de Urgență | Funcționează în subordinea Ministerului Afacerilor Interne. Este responsabil cu protecția civilă, gestionarea răspunsului la dezastre și coordonarea acțiunilor de urgență legate de hazardul natural sau tehnologic. |
| Proiectant | Proiectant responsabil cu monitorizarea aplicării prevederilor documentației de proiectare în timpul executării lucrărilor de construcție și cu participarea la pregătirea Caietului tehnic de construcție și la recepția lucrărilor finalizate. |
| Antreprenor | Responsabil pentru executarea corespunzătoare a lucrărilor în conformitate cu măsurile predefinite și în conformitate cu standardele naționale și cerințele instituției de finanțare. În acest scop, contractantul va numi un responsabil de mediu (de exemplu, inginer de mediu sau specialist în mediu sau echivalent) și un consultant social cu experiență adecvată, care va fi responsabil pentru punerea în aplicare a tuturor cerințelor de mediu și sociale ale ESMP. |
| Inginer de supraveghere a construcțiilor | Se asigură că antreprenorul implementează în mod corespunzător cerințele de mediu specificate în documentația contractului și în ESMP aprobat la începutul lucrărilor de construcție. |

Tabelul 3-20: Prezentare generală a responsabilităților

Implementarea cu succes a Planului de implicare a părților interesate (SEP) depinde de alocarea clară a responsabilităților între

instituțiile implicate în proiectul drumul M3 Tranșa 2. Cadrul de mai jos definește cine gestionează comunicarea, consultarea, tratarea reclamațiilor și raportarea la fiecare nivel.

3.8.2. Cadrul instituțional privind implementarea SEP

| Entitate / Instituție | Responsabilități cheie pentru implicarea părților interesate |
|--|---|
| Ministerul Infrastructurii și Dezvoltare Regională (MIDR) | <ul style="list-style-type: none"> Supravegherea generală a implementării proiectului și implicarea părților interesate. Supravegherea Administrației Naționale a Drumurilor (AND) și coordonarea cu BERD. Aprobarea actualizărilor SEP și a rapoartelor de comunicare. Revizuirea reclamațiilor nesoluționate (Nivelul 3). |
| Administrația Națională a Drumurilor (AND) (Unitatea de Implementare a Proiectului – PIU) | <ul style="list-style-type: none"> Coordonarea zilnică a activităților de implicare și comunicare. Menținerea registrului reclamațiilor și raportarea către BERD. Organizarea consultărilor publice și a reuniunilor de monitorizare. Asigurarea respectării de către contractori a cerințelor SEP și GRM. Pregătirea rapoartelor trimestriale privind implicarea și reclamațiile. |
| Contractanți / subcontractanți | <ul style="list-style-type: none"> Realizarea de informări și comunicări la nivel de șantier cu comunitățile afectate. Menținerea unui sistem de reclamații pentru lucrători în conformitate cu PR2 al BERD. Raportarea lunară către AND cu privire la interacțiunile și problemele comunității. |
| Autoritățile publice locale (APL) | <ul style="list-style-type: none"> Facilitează implicarea comunității și logistica locației. Diseminarea informațiilor despre proiect prin intermediul panourilor de afișaj și al mass-media locale. Sprijină persoanele vulnerabile sau defavorizate să participe la consultări. Transmiterea reclamațiilor către AND pentru a fi înregistrate în Registrul reclamațiilor. |
| Consultant (MC Mobility / MM Engineering/Haskoning) | <ul style="list-style-type: none"> Sprijinirea AND în implementarea SEP, comunicarea publică și monitorizarea părților interesate în etapa ESIA. Oferirea de instruire contractorilor și reprezentanților LPA cu privire la procedurile de implicare și GRM. Documentați întâlnirile și pregătiți rapoarte sumare. |
| BERD | <ul style="list-style-type: none"> Revizuirea și monitorizarea implementării SEP și a procesului de comunicare publică. Oferirea de îndrumări privind alinierea la PR10 și revizuirea statisticilor privind reclamațiile în ESPR. |

Tabelul 3-21: Prezentare generală a responsabilităților cheie ale diferitelor părți interesate în implementarea SEP

3.8.3. Coordonare și raportare

- AND va acționa ca punct central de coordonare pentru toate activitățile de implicare a părților interesate.
- Rapoartele trimestriale vor rezuma consultările, reclamațiile și măsurile corective și vor fi comunicate MIDR și BERD.
- O reuniune de evaluare a implementării SEP va avea loc anual pentru a evalua performanța, a actualiza lista părților interesate și a planifica activitățile viitoare.
- Rolurile și responsabilitățile vor fi revizuite periodic pentru a reflecta progresul proiectului sau schimbările instituționale.

3.9. Monitorizare și raportare

Monitorizarea și raportarea sunt esențiale pentru evaluarea eficacității implicării părților interesate și pentru asigurarea îmbunătățirii continue.

Proiectul va aplica indicatori cheie de performanță (KPI) clari pentru a urmări acoperirea consultărilor, gestionarea reclamațiilor și includerea grupurilor vulnerabile.

Rezultatele vor fi raportate trimestrial în timpul construcției și anual în timpul exploatării către BERD și vor fi făcute publice prin intermediul unor rezumate actualizate pe site-urile web ale AND și MIDR.

3.9.1. Obiective de monitorizare

- Monitorizarea dacă activitățile de implicare sunt desfășurate conform planului și în conformitate cu PR10;
- Efectuarea măsurărilor de participare și receptivitate (numărul de consultări, reclamații soluționate etc.);
- Asigurarea că feedback-ul părților interesate este documentat și că se iau măsuri în consecință;
- Identificarea tendințelor și problemelor recurente pentru a informa managementul adaptativ.

3.9.2. Indicatori cheie de performanță (KPI)

Acești indicatori cheie de performanță asigură că SEP pentru proiectul M3 (categoria A) îndeplinește obiectivele PR10:

- implicare sistematică,
- consultare incluzivă și semnificativă,
- comunicare în timp util,
- gestionarea promptă a reclamațiilor,
- monitorizare și îmbunătățire continuă.

Acestea sunt concepute pentru a fi măsurabile, verificabile și aliniate cu cerințele descrise în PR10 al BERD, inclusiv comunicarea informațiilor, consultarea semnificativă, mecanismele de soluționare a reclamațiilor și implicarea grupurilor vulnerabile.

| KPI | Definiție | Scop/Măsură |
|---|---|---|
| 1. KPI pentru comunicarea informațiilor | | |
| Promptitudinea informării | Procentul documentelor de proiect aduse la cunoștință în conformitate cu termenele PR10 (de exemplu, pachetul ESIA comunicat cu 120 de zile înainte de aprobarea pentru categoria A). | 100% din documentele necesare publicate la timp. |
| Accesibilitatea informațiilor | Disponibilitatea informațiilor despre proiect prin mai multe canale (online, primării, aviziere). | Toate comunitățile din zona de interes au cel puțin 2 canale de comunicare. |
| Claritate și inteligibilitate | Utilizarea unui limbaj non-tehnic, inclusiv a traducerilor. PR10 subliniază comunicarea în limba locală. | Toate materialele sunt traduse în română și rusă (după necesitate); Documentul NTS (sumar non-tehnic) disponibil. |
| Actualizări privind modificările proiectului | Număr de actualizări atunci când riscurile/impacturile se modifică | Toate modificările majore sunt publicate/aduse la cunoștință în termen de 10 zile. |
| 2. Indicatori cheie de performanță pentru identificarea și includerea părților interesate | | |
| Completitudinea registrului părților interesate | Părțile interesate sunt actualizate pe tot parcursul ciclului proiectului. | Registrul este actualizat trimestrial. |
| Acoperirea grupurilor vulnerabile | Măsura în care grupurile vulnerabile sunt identificate și implicate separat (PR10). | 100% din categoriile vulnerabile identificate și implicate. |
| Utilizarea metodelor adecvate din punct de vedere cultural | Implicare utilizând metode adaptate nevoilor grupurilor vulnerabile | Cel puțin 2 metode de implicare adaptate utilizate pentru fiecare grup vulnerabil. |
| 3. Indicatori cheie de performanță pentru consultări participative | | |
| Acoperirea consultării | Procentul comunităților din zona de interes în care au avut loc consultări (formale + informale). | 100% din comunitățile din zona de interes consultate. |
| Rata de participare | Numărul de participanți față de populația estimată. | Minimum 10% din gospodăriile pe localitate sau 30 de rezidenți (oricare dintre acestea este mai mare). |
| Participare echilibrată din punct de vedere al genului | PR10 al BERD impune incluziunea de gen | Participare minimă de 40% a femeilor. |
| Dovezi ale unui dialog bidirecțional | Înregistrarea întrebărilor, preocupărilor și modul în care feedback-ul a influențat procesul decizional. | Toate consultările au fost documentate cu întrebări și răspunsuri și măsuri ulterioare. |
| Satisfacția față de calitatea consultării | Participanții evaluează claritatea, deschiderea și corectitudinea. | Scor de satisfacție ≥80% în sondajul post-întâlnire. |
| 4. Indicatori cheie de performanță pentru eficacitatea mecanismului de soluționare a reclamațiilor | | |
| Conștientizarea mecanismului de soluționare a reclamațiilor (GRM) | Procentul de rezidenți care cunosc GM (pe baza sondajelor). | ≥75% grad de conștientizare în comunitate |
| Accesibilitatea GRM | Disponibilitatea mai multor canale GRM (scris, linie telefonică, online, cutie poștală a primăriei). | Minimum 4 canale funcționale |
| Timp de răspuns | Timpul de la primirea reclamației până la confirmarea inițială (PR10 necesită comunicare în timp util). | ≤5 zile lucrătoare. |
| Timpul de rezolvare | Timpul necesar pentru soluționarea completă a reclamațiilor. | ≤30 de zile calendaristice pentru cazurile standard. |
| Primirea reclamațiilor anonime | Funcționalitatea canalelor confidențiale/anonime (PR10). | Plângerile anonime sunt acceptate și documentate; confidențialitate 100% |

| KPI | Definiție | Scop/Măsură |
|---|---|--|
| Monitorizarea impactului comunicat către părțile interesate | Procentul rezultatelor monitorizării comunicate public (zgomot, vibrații, actualizări privind siguranța traficului). | 100% comunicare a rezumatelor monitorizării. |
| Actualizări privind construcția | Notificare prealabilă a activităților perturbatoare. | Notificări emise cu ≥10 zile înainte de începerea lucrărilor. |
| Prezența unui ofițer de legătură cu comunitatea (CLO) | Nivelul de accesibilitate al personalului implicat în proiect (PR10). | CLO prezent în fiecare localitate afectat cel puțin o dată pe săptămână. |
| 6. Indicatori cheie de performanță pentru capacitatea organizațională internă | | |
| Coresponderea personalului | Dacă există CLO dedicați, echipă E&S și personal GM. | Toate rolurile sunt ocupate; înlocuiri în termen de 30 de zile. |
| Acoperirea formării | Procentul personalului instruit cu privire la cerințele PR10, gestionarea GM, confidențialitate, evitarea represaliilor | 100% din personalul din teren și CLO sunt instruiți anual. |
| Conformitatea contractorilor cu SEP | Contractanții efectuează angajamentul necesar SEP și raportarea GM. | Raportare lunară privind conformitatea; zero neconformități majore. |
| 7. Indicatori cheie de performanță pentru monitorizare, raportare și gestionare adaptivă | | |
| Actualizări SEP | Frecvența actualizărilor pentru a reflecta noile riscuri sau fazele proiectului. | Actualizare SEP anuală + actualizări atunci când riscurile se modifică. |
| Implicarea părților interesate, completitudinea registrului | Înregistrarea tuturor angajamentelor menținute | 100% evenimente înregistrate. |
| Raportare publică | Frecvența rapoartelor externe către părțile interesate. | Rapoarte semestriale de actualizare a comunității. |
| Măsuri corective implementate | Procentul de acțiuni corective finalizate în termenul stabilit. | ≥90% la timp. |

Tabelul 3-22: Prezentare generală a indicatorilor cheie de performanță

3.9.3. Raportare și revizuire

- Rapoartele interne trimestriale vor compila feedback-ul părților interesate, reclamațiile și acțiunile corective, formând parte din rapoartele de monitorizare socială și de mediu ale proiectului.
- Rezumatele anuale vor fi publicate pe site-urile oficiale și incluse în Raportul de performanță socială și de mediu (ESPR) prezentat către BERD.
- Eficacitatea implementării SEP va fi revizuită anual și ajustată după cum este necesar, asigurând relevanța și coerența cu progresul proiectului.

*Înregistrările de monitorizare și statisticile privind reclamațiile sunt păstrate în baza de date a AND privind implicarea părților interesate și reclamațiile (a se vedea **Anexa E** la raport).*

3.10. Anexe și referințe

Următoarele anexe furnizează documentația justificativă și dovezile detaliate menționate în prezentul Plan de implicare a părților interesate (SEP).

| Anex | Titlu / Conținut | Scop |
|----------------|--|---|
| Anexa A | Chestionar socio-economic de referință | O înțelegere precisă a condițiilor demografice, sociale, economice și legate de terenuri din zona de influență a proiectului, punct de referință pentru evaluarea impactului proiectului, determinarea eligibilității pentru compensare și asistență, planificarea măsurilor echitabile de relocare și restabilire a mijloacelor de trai și monitorizarea schimbărilor în timp pe parcursul ciclului proiectului. |
| Anexa B | Registrul părților interesate și lista de contacte | Furnizează numele detaliate ale părților interesate, afilierea acestora și datele de contact. Reprezentarea vizuală a zonei de influență a proiectului și a comunităților identificate. |
| Anexa C | Registrul de implicare a părților interesate în faza Scoping | Prezintă problemele cheie identificate în urma consultării părților interesate, concluziile, listele de prezență, procesele verbale și rapoartele mass-media. |
| Anexa D | Materiale de informare (broșuri, avize – versiuni RO și RU) | Dovezi ale materialelor de informare publică utilizate pentru comunicare. |
| Anexa E | Instrumente pentru mecanismul de soluționare a reclamațiilor (formulare, diagramă, model pentru registrul părților interesate) | Instrumente practice pentru înregistrarea și soluționarea reclamațiilor. |

| | | |
|----------------|---|---|
| Anexa F | Program de implicare a părților interesate | Implicarea detaliată a părților interesate pe durata ciclului de viață |
| Anexa G | Consultări publice, discuții în grupuri focus și rezumatul sondajului de referință (colectarea datelor primare) | Furnizează un rezumat al colectării datelor de referință din comunitățile situate în zona de interes, identifică problemele semnalate, listele de prezență, procesele verbale și rapoartele mass-media. |

Tabelul 3-23: Prezentare generală a anexelor

Referințe

- Politica de mediu și socială a BERD (2019), Cerința de performanță 10 – *Comunicarea informațiilor și implicarea părților interesate*.
- Termenii de referință pentru ESIA și auditul de siguranță rutieră – *Proiectul de reabilitare a drumului M3, Tranșa 2 (PR 015144)*.
- Legile și hotărârile guvernului ale Republicii Moldova aplicabile.
- Ghidul BERD privind implicarea părților interesate (2012).
- Ghidul BERD privind comunicarea informațiilor și implicarea părților interesate (2023)
- Orientări privind cerințele specifice prevăzute în Ghidul PR2 (2023)
- Mecanismul de soluționare a reclamațiilor angajaților: Ghid (2017)
- Orientări privind cerințele specifice prevăzute în nota orientativă (Ghid) PR4 (2023)
- Combaterea violenței și hărțuirii pe motive de gen (GBVH)

Anexă**ANEXA A – Chestionar socio-economic de referință****ANEXA B – Registrul părților interesate și lista de contacte****ANEXA C – Implicarea părților interesate în faza preliminară (scoping)****ANEXA D – Materiale informative (broșuri, versiunea RO și RU)****ANEXA E – Instrumente pentru mecanismul de soluționare a reclamațiilor (formulare, diagramă, șablon pentru registrul părților interesate) ANEXA F – Programul de implicare a părților interesate pe durata ciclului de viață al proiectului****ANEXA G – Implicarea părților interesate în timpul ESIA (consultări publice, discuții în grupuri focus și rezumatul sondajului de referință (colectarea datelor preliminare).**